

CHEMISCH WEEKBLAD

ORGAAN VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING EN VAN
DE VEREENIGING VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE INDUSTRIE

Hoofdredacteur: Dr. W. P. JORISSEN, Leiden, Zoeterwoudsche Singel 18
(part. adres: Hooze Rijndijk 15, telefoon 1449, postrekening 3569).

Redactie-Commissie: Dr. A. Bloemen, Dr. G. de Bruin, Dr. C. A. Lobry de Bruyn, Dr. G. C. A. van Dorp
en Dr. J. W. Terwen (secretaris).

N.V. D. B. CENTEN's Uitgevers-Maatschappij, Amsterdam C., O.Z. Voorburgwal 115, telefoon 48695,
postrekening 39514.

INHOUD: Mededeelingen van het Secretariaat der Nederlandsche Chemische Vereeniging. — Candidaat-leden (Aan leden en aspirant-leden van de Nederl. Chem. Vereeniging). — Programma van het Symposium over Chemie en Luchtbescherming op Vrijdag 20 en Zaterdag 21 November 1936. — Aangeboden betrekkingen, werk, subsidies, enz. — Gevraagde betrekkingen. — Volontairsplaatsen. — Bond voor materialenkennis (bijeenkomst van den Kring voor verf, rubber, asphalt en andere plastische materialen op 17 Nov. 1936). — Jaarverslag 1935 der Vereeniging van de Nederlandsche Chemische Industrie met ledenlijst. — Notulen van de algemeene ledenvergadering der Vereeniging van de Nederl. Chem. Industrie, gehouden te Amsterdam op 13 October 1936. — Ir. P. Doyer, Openingsrede gehouden als voorzitter der Vereeniging van de Nederl. Chem. Industrie op de algemeene ledenvergadering van 13 October 1936. — Dr. Ir. L. H. Louwe Kooijmans en Ir. K. W. H. Leeflang, De absorptie van jodium door koperen buizen. — J. P. Bijl, arts, Antwoord. — drs. J. P. A. Tuenter, Over de eiwit-bepaling door middel van formol-titratie (laboratoriummededeeling). — Boekaankondigingen. — Chemische kringen. — Personalialia, enz. — Ter bespreking ontvangen boeken. — Correspondentie, enz. — Vraag en aanbod.

MEDEDEELINGEN VAN HET SECRETARIAAT DER NEDERLANDSCHE CHEMISCHE VEREENIGING

(Willem Witsenplein 6, 's-Gravenhage, telefoon 774520).

Nieuw lid.

Het in het Chemisch Weekblad van 5 September 1936 onder 147 genoemde candidaat-lid is thans aangenomen als gewoon lid.

Candidaat-leden per 1 Januari 1937:

14. Trig (J. van), Barendrecht, Julianastraat 13, Dir. Rott. Chem. Handel; voorgesteld door Ir. J. P. Dommissie en Ir. H. L. Kiës, beiden te Rotterdam.
15. Ensink (Ir. A. J.), Winschoten, Dr. D. Bosstraat 10; voorgesteld door drs. J. J. Diekmann en Ir. J. Ph. Makkink, beiden te Winschoten.
16. Heringa (P. M.), cand. scheik. ing., Delft, Phoenixstraat 13; voorgesteld door Prof. Dr. Ir. H. I. Waterman en Ir. P. M. Heertjes, beiden te Delft.
17. Kroone (B.), chem. cand., Amstelveen, Heemraadschaplaan 16; voorgesteld door Dr. H. Gerding en Dr. J. L. Meijering, beiden te Amsterdam.
18. Ligtenberg (Ir. H. L.), den Haag, Schuytstraat 304; voorgesteld door Prof. Dr. Ir. H. I. Waterman te Delft en Ir. W. J. Hessels te Wassenaar.
19. Elias (E. G.), chem. cand., Driebergen—Rijsenburg, Villa „Silvana”.
20. Anton (Mej. M. K.), chem. cand., Bussum, Brediusweg 68;
21. Lely (J. A.), chem. cand., Utrecht, Hugo de Grootstraat 16 bis; allen voorgesteld door Dr. Th. Strengers en Dr. R. C. Kanters te Utrecht.
22. Kip (Ir. C. J.), Rotterdam, Nieuwe Haven 77;
23. Müller (H.), cand. scheik. ing., Haarlem, Wagenweg 160;
24. Posthumus (J. A. P.), cand. scheik. ing., den Haag, Fred. Hendriklaan 111;

allen voorgesteld door Dr. W. D. Cohen, den Haag en Ir. J. J. v. d. Spek te Delft.

25. Lehr (drs. J. J.), Wageningen, Oude Bennekomscheweg 66;
26. Veenstra (Ir. H.), Wageningen, Oude Bennekomscheweg 74;
27. Cornelissen (Ir. A. M.), Arnhem, Steenstraat 83c; allen voorgesteld door Prof. Ir. J. Hudig en drs. A. C. Schuffelen, beiden te Wageningen.
28. Boone (Ir. P.), den Haag, Nic. Tulpstraat 40; voorgesteld door Ir. J. J. v. d. Spek te Delft en Ir. J. Bontenbal te Rotterdam.
29. Clausen (Ir. J. F.), Amsterdam-C., Leidschekade 60H, scheik. b. d. B.P.M., voorgesteld door Ir. G. F. L. Baron v. Utenhove te Heemstede en Dr. P. A. Jonquière te Beverwijk.

Veranderingen aan te brengen in de ledenlijst 1936.

- Blz. 28: Blommendaal (Ir. H. N.), Batavia-C., Java (N. O.-I.), Logeplantsoen 2.
- „ 29: Boezeman (drs. J. J. P.), Hulst, Korte Nieuwstraat A 281.
- „ 29: Boltjes (Dr. Ir. T. Y. Kingma), Delft, Poortlandlaan 110, lector alg. microbiologie gem. Univ. te Amsterdam.
- „ 41: Garssen (drs. J. E.), Haarlem, Middenlaan 10.
- „ 42: Glazener (Ir. L. M.), den Haag, Trompstraat 338.
- „ 46: Heine (Ir. J. H. D.), Heer bij Maastricht, Burg. Thomassenstraat 2.
- „ 47: Heux (Dr. J. W. le), Utrecht, Kromme Nieuwe Gracht 88 bis
- „ 60: Lonkhuyzen (Ir. J. van), Rotterdam-C., Goudsche Singel 27b.
- „ 61: Mac Gillavry (Dr. D.), Cambridge (England), 16 Latham Road.
- „ 73: Rowaan (Dr. P. A.), Overveen, Prins Hendriklaan 19.
- „ 74: Schaeffer (Dr. C. O.), Bandoeng, Java (N. O.-I.), Limburgiastraat 15.
- „ 82: Troelstra (drs. S. A.), Utrecht, v. Swindenstraat 20 (tijdelijk).
- „ 84: Veye (Ir. F. L. F. de), Amsterdam-W., Haarlemmerweg 8, hoofding. gem. gasfabriek.
- „ 85: Vleeschhouwer (Dr. J. J.), Amsterdam-Z., Uiterwaardenstraat 394.

* * *

De Secretaris is Maandag 9 November a.s. niet te spreken.

Dr. T. VAN DER LINDEN,

Hertog Hendriklaan 6,

Hilversum (telefoon 6255, na 6 u. n.m.).

CANDIDAAT-LEDEN.

Aan leden en aspirant-leden van de Ned. Chemische Vereeniging.

Het is weer de tijd om leden te werven voor de Ned. Chem. Ver. Het nieuwe verenigingsjaar begint op 1 Januari a.s. en daar candidaat-leden eerst na twee maanden als lid kunnen worden aangenomen, moet ieder, die van het begin van het jaar af, de voordeelen van het lidmaatschap wil genieten, zich zoo spoedig mogelijk bij het Secretariaat aanmelden.

Men zal het ons niet euvel duiden, dat wij er nog eens op wijzen, dat iedere chemicus lid van de Ned. Chem. Ver. behoort

te zijn. Het Chemisch Weekblad met zijn veelzijdigen inhoud en de deelen van het Chemisch Jaarboekje (ledenlijst, lijst van fabrieken en laboratoria, tabellenboekje, tijdschriften- en boekenlijst), welke ieder lid zonder extra betaling ontvangt, zijn de direct in het oog springende voordeelen van het lidmaatschap. Hierbij komt de mogelijkheid zich tegen sterk gereduceerden prijs te abonneren op het „Recueil”, het wetenschappelijk tijdschrift, dat maandelijks tal van oorspronkelijke onderzoekingen van in hoofdzaak Nederlandsche chemici van diverse richtingen brengt.

De contributie bedraagt normaal f 15.—, terwijl, behoudens goedkeuring door de Algemeene Vergadering in December a.s., op aanvraag bij het Alg. Bestuur dit bedrag verlaagd kan worden en wel:

voor ongehuwden met een inkomen kleiner dan f 1500.— tot f 5.—; voor ongehuwden met een inkomen van f 1500.— tot f 1800.— tot f 10.—; voor gehuwden met een inkomen kleiner dan f 2000.— tot f 5.—; voor gehuwden met een inkomen van f 2000.— tot f 3000 tot f 10.—.

Voor nieuwe leden moet deze aanvraag tegelijk met de aanvraag voor het lidmaatschap geschieden; voor oude leden in de maand Januari van het desbetreffende jaar.

Voor buitengewone leden, d. z. zij, die hun studie aan Universiteit of Hoogeschool aangevangen, doch nog niet volbracht hebben (studenten en kandidaten) bedraagt de contributie f 10.—.

Het abonnement op het „Recueil” bedraagt voor alle leden met uitzondering van buitengewone leden f 6.—; voor laatstgenoemde categorie bedraagt de abonnementsprijs met ingang van 1 Januari 1937 slechts f 4.— per jaar.

Belangrijker nog dan de boven reeds vermelde voordeelen van het lidmaatschap is echter de band, die de beoefenaren der chemie in al haar vertakkingen bijeenhoudt. In dit verband mogen wij nog wijzen op de Secties, die door periodieke vergaderingen, waarop voordrachten op een bepaald gebied der chemie worden gehouden, en door het organiseren van Symposia, waarop de stand van zaken van een bepaald vraagstuk samenvattend door de meest deskundige sprekers wordt behandeld, de wetenschappelijke en technische belangstelling der leden stimuleren en levend houden en op de Afdelingen (Chemische Kringen), die plaatselijk hetzelfde beoogen. Verder ook op verschillende Commissies, die wetenschappelijke en sociale belangen, de chemie en de chemici rakend, behartigen. Wij noemen o. a. den Chemischen Raad, de Commissie v. d. Conferentie over Voedingsmiddelscheikunde (in samenwerking met de Maatschappij ter bevordering der Pharmacie), de Commissie voor Octrooibelangen, de Onderwijs-Commissie, de Centrale Commissie voor het Analystexamen en last not least de Commissie voor Tewerkstelling en Crisisfondsen, die, in samenwerking met de Stichting tot Werkverruiming voor Academisch gevormden, jonge afgestudeerde chemici behulpzaam is bij het verkrijgen van volontairsplaatsen aan verschillende laboratoria, daarbij zoo noodig in de kosten bijdraagt en zelfs, indien noodzakelijk, een zij het bescheiden bijdrage in hun levensonderhoud verstrekt, die door de Chemische Arbeidsbeurs werkzoekenden in contact tracht te brengen met werknemers en die in samenwerking met het Departement van Sociale Zaken, oudere werkloze chemici, wier financiële positie dit wettigt, in werkverschaffing tewerkstelt, en een gedeelte van hun salaris uit het Crisisfonds der Nederlandsche Chemische Vereeniging betaalt. Alleen reeds het werk van deze Commissie maakt het voor iederen Nederlandschen chemicus tot een moreelen plicht zich niet afzijdig te houden, doch door toetreding als lid der Vereeniging dit sociale werk te steunen.

Alle leden, maar vooral ook docenten en assistenten aan Universiteiten en Hoogescholen kunnen een nuttig werk doen door de onder en met hen werkende chemici, niet-leden, op de Ned. Chem. Ver. opmerkzaam te maken. Laten zij deze gelegenheid om de Vereeniging te versterken niet verzuimen!

Nadere inlichtingen omtrent het lidmaatschap verstrekt de Secretaris, die op aanvraag ook aangifteformulieren toezendt.

De Uitgevers hebben zich bereid verklaard het Chemisch Weekblad van den datum van aanmelding af gratis aan alle candidaat-leden toe te zenden.

Programma van het Symposium over Chemie en Luchtbescherming op Vrijdag 20 en Zaterdag 21 November 1936.

Het Symposium zal plaats hebben in het Anorganisch-Chemisch Laboratorium der Rijks Universiteit te Leiden, Hugo de Grootstraat 27, daartoe welwillend beschikbaar gesteld door Prof. Dr. A. E. van Arkel.

Vrijdag 20 November 1936.

- 10u.30—10.40. Opening door den Voorzitter der Nederlandsche Chemische Vereeniging, Dr. C. A. Lobry van Troostenburg de Bruyn (Amsterdam).
- 10u.40—10.50. Lt. Gen. P. H. A. de Ridder, Inspecteur voor de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen ('s-Gravenhage). Algemeene Inleiding. De chemicus en de luchtbescherming.
- 10u.50—11.50. Dr. A. P. J. Hoogeveen, scheikundige aan het Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen aan de Hembrug (Amsterdam). Chemische strijdmiddelen: Inleiding; aantoonen (reukmeetinstallatie); event. nieuwe chemische strijdmiddelen.
- 12u. — 12.20. Pauze voor een kopje koffie.
- 12u.20—12.40. Dr. G. C. E. Burger, fabriekshygiënist N. V. Philips (Eindhoven). Physiologische werking: samenwerking tusschen chemicus en medicus.
- 12u.50—13.10. Dr. C. W. van Hoogstraten, scheikundige a. h. Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen aan de Hembrug (Beverwijk). Rook- en nevelvormers; brandstichtende middelen.
- 13u.20—14.30. Lunch ter plaatse.
- 14u.30—14.50. Dr. J. H. de Boer, scheikundige N. V. Philips (Eindhoven). Fysische eigenschappen van oorlogsgassen.
- 15u. — 15.20. Kapt. A. W. Claassen, Directeur der Militaire Gasschool (Utrecht). Tactisch gebruik van chemische strijdmiddelen.
- 15u.30—15.50. Kapt. P. J. de Broekert, Kapt. der Luchtvaartafdeeling Soesterberg. Verspreiding van chemische strijdmiddelen door vliegtuigen.
- 16u. — 16.20. Pauze voor een kopje thee.
- 16u.20—16.40. Lt.-Kol. A. J. Maas, Hoofdinspecteur van het Korps Luchtvaartartillerie (Utrecht). Actieve beschermingsmaatregelen.
- 16u.50—17.35. Kapt. J. H. van Riesen, Adj. Inspecteur voor de bescherming van de bevolking tegen luchtaanvallen ('s-Gravenhage). Waarschuwingsdienst.
- 19u.30— Gemeenschappelijk diner in Restaurant „In den vergulden Turk”, te Leiden. Prijs f 2.50 inclusief fooi, exclusief dranken.

Zaterdag 21 November 1936.

- 10u.30—11.20. Ir. A. J. der Weduwen, technoloog b. h. Staatsbedrijf der artillerie-inrichtingen a. d. Hembrug (Zaandam). Individuele beschermingsmiddelen (gasmaskers, gaskleding, nevelfilters).
- 11u.30—11.50. Pauze voor kopje koffie.
- 11u.50—12.30. Ir. W. C. Bokhoven, Chef lab. Norit-Ver. Verkoopcentrale (Amsterdam). Adsorptie en actieve kool.
- 12u.40—13 u. Ir. D. J. van Wijk, technoloog b. d. Rijksrubberdienst te Delft. Keuring en oplegging van rubberonderdeelen van gasmaskers.
- 13u.10—14.20. Lunch ter plaatse.
- 13u.20—14.40. Kapt. A. Burgdorffer, Dep. van Defensie, 's-Gravenhage. Bescherming der burgerbevolking.
- 14u.50—15.30. Ir. L. H. M. Sauter, bedrijfsscheikundige Staatsmijn Emma (Treebeek) en Dr. J. H. de Boer (Eindhoven). Beschermingsmaatregelen in de industrie.
- 15u.40—16 u. Pauze voor kopje thee.
- 16u. — 16.20. Dr. C. W. van Hoogstraten (Beverwijk). Desinfectie en ontsmetting.
- 16u.30—17 u. Ir. A. J. der Weduwen (Zaandam). Industrieel-chemische verdedigingsvoorbereiding.

Nadere toelichtingen:

1. Voor iedere voordracht is gerekend op maximaal 10 minuten discussie. Aan het tijdschema zal streng de hand worden gehouden.
2. Aanmelding tot bijwoning van dit symposium geschiedt door inzending van de in de vorige aflevering van het Chem. Weekblad ingeleide briefkaart *vóór of op 12 November a.s.* aan het Redactie-bureau van het Chem. Weekblad, Zoeterwoudsche Singel 18, Leiden.
3. Niet-leden der Nederl. Chem. Vereeniging kunnen toegang tot dit symposium verkrijgen (voor zoover de plaatsruimte dit zal toelaten) op schriftelijke aanvraag aan het Secretariaat der Vereeniging, Willem Witsenplein 6, 's-Gravenhage. Over een introductie-aanvraag kan eerst beslist worden na den hierboven vermelden sluitingsdatum voor de aanmelding van leden.
4. De volledige voordrachten met discussie zullen zoo spoedig mogelijk in het Chem. Weekblad worden gepubliceerd.
5. Het ligt in de bedoeling, tijdens de vergaderingen, in het anorganisch-chemisch laboratorium monsters en modellen, betrekking hebbende op luchtbescherming en gasbescherming ten toon te stellen. Deze voorwerpen zijn hiertoe welwillend ter beschikking gesteld door de artillerie-inrichtingen te Hembrug en de militaire gasschool te Utrecht.
6. In de pauzen zal koffie of thee verkrijgbaar zijn, terwijl voor de lunch een buffet achter de collegezaal wordt ingericht (zeer matige prijzen).
7. Wie een plaats in een hotel wenschte te bespreken, kan zich bijv. tot een der onderstaande hotels wenden:
Hotel den Burcht, Burchtsteeg 14, telef. 436; logies en ontbijt f 3.—
Hotel du Commerce, Stationsweg 35a, telef. 330; logies en ontbijt f 2.50.
Hotel Central, Breestraat 49, telef. 365; logies en ontbijt f 2.50.
Hotel Rijnland, Steenstraat 37, telef. 388; logies en ontbijt f 2.50.*

Aangeboden betrekkingen, werk, subsidies, enz. **)

Chemische fabriek (N.V.) vraagt directeur met commercieelen aanleg en chemisch-technisch goed onderlegd (bij voorkeur met acad. opleiding). Zie verder de adv. in No. 42.

* * *

Wie leidt te Utrecht of omstreken op voor het M.O.-examen scheikunde? Brieven te richten tot de Redactie (Leiden, Zoeterwoudsche Singel 18).

Gevraagde betrekkingen *) (plaatsing gratis voor leden).

No. 336. Dr. Ir., anorg. en phys. chemicus, met langdurige wetenschappelijke en technische ervaring als laboratorium- en bedrijfs-leider, kennis van administratie en organisatie en veelzijdig onderlegd, zoekt passende betrekking in binnen- of buitenland.

No. 341. Scheik. ing., 31 jaar, dipl. E.T.H. Zürich 1931, met handelservaring, goede talenkennis (ook correspondentie), praktijk in rubber-(latex)-chemie, zoekt passenden werkkring.

No. 424. Chem. drs., 26 jaar, bekend met kolloïdchemie en kristallografie, zoekt betrekking.

No. 425. Scheik. ing., dipl. Delft, zoekt plaatsing bij chemisch bedrijf. Praktijk: 1½ jaar pharmaceutisch bedrijf, 1 jaar hoog-ovenlab., 7 jaar textiel-chemisch bedrijf, 1½ jaar lab. toxicologie, 1½ jaar research-lab.

No. 426. Scheik. ing. (Delft), 28 jaar, ook werktuigkundig goed onderlegd (massafabricage), ervaring in gasfabr., radio-ampen-fabricage, zoekt betrekking.

No. 447. Scheik. ing., oud 38 jaar, praktijk zeep- en petroleum-industrie in Amerika en Indië, bereid onkosten voor eventueele uitzending zelf te dragen, zoekt betrekking.

No. 455. Scheik. ing., dipl. Delft, 24 jaar, met praktijkervaring, zoekt betrekking. Eventueel ook volontairsplaats met toelage.

**) Men raadplege ook steeds de advertenties.

*) Brieven te richten tot de Chem. Arbeidsbeurs, 's-Gravenhage, Willem Witsenplein 6 (met ingesloten porto voor doorzending).

VOLONTAIRSPLAATSEN DOOR BEMIDDELING DER COMMISSIE VOOR TEWERKSTELLING EN CRISISFONDS.

De Commissie voor Tewerkstelling en Crisisfonds, Willem Witsenplein 6, den Haag (spreekuur: iederen Donderdag van 1.30 tot 3 uur) maakt afstudeerende chemici opmerkelijk op de gelegenheid tot overleg met haar voor het vinden van een volontairsplaats in werk op door hen gewenscht gebied.

Verscheidene laboratoria hebben zich reeds bereid verklaard een of meer volontairsplaatsen beschikbaar te stellen, vele anderen zullen dit vermoedelijk doen, wanneer de Commissie daarom ten behoeve van een werklozen chemicus zou verzoeken. Zoo noodig kan de Commissie in de door volontairs gemaakte onkosten bijdragen of zelfs een bescheiden tegemoetkoming in levens-onderhoud geven.

In totaal waren in September onder de auspiciën der Commissie werkzaam 27 personen, van welke 20 in hoogeschoollaboratoria, 7 in praktijk- of fabriekslaboratoria.

Zie voor de volontairsplaatsen B tot L blz. 644 van den loopenden jaargang van dit Weekblad.

P. Lab. voor de medisch-veterin. chemie, Univ. Utrecht (Biltstraat 172). Directeur: Prof. Dr. B. Sjollemä. Onderwerp: micro-analytische methoden in verband met biochemische onderzoekingen, keuze na overleg. Schriftelijke aanmelding bij Prof. Sjollemä en bij de Commissie T. & C.

Q. Scheikundig laboratorium der Vrije Universiteit, de Lairessestraat 174, Amsterdam. Leider: Prof. Dr. Ir. J. Coops. 1e onderwerp: organisch-preparatief werk, 2e onderwerp: anorganisch-chemisch onderzoek. Schriftelijke aanmelding bij Prof. Coops en bij de Commissie T. & C.

V. Lab. voor fysieke chemie en colloidchemie der Landbouwhoogeschool, Heerenstr. 16, Wageningen. Dir.: Dr. H. J. C. Tendeloo. Onderwerp in overleg met den practisant te kiezen. hetzij algemeen fysisch- of colloid-chemisch of op het gebied der bodem-colloïden. Schriftelijke aanmelding bij Dr. Tendeloo en bij de Commissie T. & C.

W. Keuringsdienst van Waren te Zutphen. Onderwerp, verband houdend met het onderzoek van levensmiddelen (één of twee volontairsplaatsen). Schriftelijke aanmelding bij den Directeur van den Keuringsdienst of bij de Commissie T. & C.

X. Instituut voor Tropische Hygiëne, Mauritskade 57, Amsterdam. Onderzoek naar de samenstelling van de koolhydraten der kapselbacteriën. Aanmelding bij Prof. Dr. E. P. Snijders of bij de Commissie T. & C.

IJ. Keuringsdienst van Waren Keizersgracht 732, Amsterdam. Directeur: Dr. A. van Raalte. Onderwerp: in overleg met den practisant te kiezen op het gebied der biochemie of levens-middelchemie. Schriftelijke aanmelding bij Ir. J. Straub, Keizersgracht 732, Amsterdam-C.

Z. Keuringsdienst van Waren, Utrecht, Rijnkade 2. Onderwerp, verband houdend met de dagelijkse onderzoekingen, in overleg met den directeur vast te stellen. (Aanmelding bij den directeur of bij de Commissie T. en C.).

Aan leiders van laboratoria, die plaatsen voor practicanten beschikbaar hebben, wordt verzocht dit aan de Commissie te melden onder inzending van een bericht ter opneming in deze rubriek.

Bond voor Materialenkennis.

Bijeenkomst van den Kring voor verf, rubber, asphalt en andere plastische materialen, te houden op Dinsdag 17 November 1936 te Utrecht in Hotel Terminus, Stationsplein, te 19 uur 30.

Agenda:

1. Bespreking verslag van de vorige bijeenkomst.
2. Mededeeling betreffende wijziging in het bestuur van den Kring.
3. Ir. P. J. W. Soudijn: „De elastische nawerking van rubber”.
4. Dr. Ir. R. Houwink Rzn.: „Elastische nawerking bij kunst-harsen”.
5. Dr. R. N. J. Saal: „Elastische eigenschappen van asphalt-bitumen”.
6. Gedachtenwisseling over de onderwerpen, onder 3, 4 en 5 genoemd.
7. Rondvraag.

(Het adres van den voorzitter, Dr. Ir. J. Ph. Pfeiffer, is: Badhuisweg 3, Amsterdam-N.).

66:061.2(092)

JAARVERSLAG 1935 DER VEREENIGING VAN DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE INDUSTRIE.

(Secretaris: Ir. D. J. Akkerman, Laan Copes van
Cattenburgh 16, den Haag, tel. 110079).

Zooals reeds in het vorige jaarverslag werd gememoreerd, steeg het ledenaantal van 26 tot 50.

In 1935 traden toe:

- N.V. „Chemica”, te Beverwijk.
- N.V. Chem. Fabriek L. v. d. Grinten, te Venlo.
- N.V. Chem. Fabriek „Rotterdam”, te Rotterdam.
- N.V. Chem. Werken „Roermond”, v/h H. Raab & Co., te Roermond.
- N.V. Compagnie Néerlandaise de l'Azôte, te Sluiskil.
- Eerste Ned. Coöp. Kunstmestfabriek, te Vlaardingen.
- N.V. Gemengde Metaalertsen, te Budel.
- N.V. Glasfabriek „Leerdam”, te Leerdam.
- N.V. Heyme Vis & Zoonen, te Zaandam.
- N.V. Kon. Ned. Hoogovens en Staalfabrieken, te IJmuiden.
- Chem. Fabriek A. Maschmeyer, te Amsterdam.
- Ned. Raffinaderij van Petroleumproducten, te Haarlem.
- N.V. Ned. Verf- en Chemicaliënfabriek, te Delft.
- N.V. Nieuwe Ned. Mij. ter vervaardiging van Spiegelglas en Chem. Producten, te Sas van Gent.
- N.V. Olieraffinaderij „Zuilen”, te Maarssen.
- N.V. Olster Asphalffabriek, te Olst.
- N.V. „Organon”, te Oss.
- N.V. Polak's Frutal Works, te Amersfoort.
- Staatsmijnen in Limburg, te Heerlen.
- N.V. Teerbedrijf „Uithoorn”, te Uithoorn.
- N.V. Unilever, te Rotterdam.
- N.V. Vereenigde Fabrieken voor Stearine, Kaarsen en Chem. Prod., te Gouda.
- N.V. Vereenigde Oliefabrieken v/h H. Spits & Zn. en H. de Haan & Zn., te Rotterdam.
- N.V. Vliss. Mineraalolie- en Asphalt-Raffinaderij „Vlismar”, te Vlissingen.

Ofschoon niet tot 1935 behorende, zij hier vermeld, dat in 1936 het ledental nog verder steeg en wel tot 55.

Inmiddels werd den leden reeds een nieuwe ledenlijst per 1 Mei 1936 toegezonden.

In verband met het besluit van de algemeene ledenvergadering van 22 October 1935, om de inder tijd voor de leiding van het Bureau ingestelde Commissie van Advies te doen vervallen, werd besloten het aantal Bestuursleden op zeven te brengen.

Het Bestuur werd daarop als volgt samengesteld:

Ir. P. Doyer, voorzitter, jaar van aftreden 1936.

Ir. F. G. Waller, vice-voorzitter, jaar van aftreden 1937.

S. Schwarz, penningmeester, jaar van aftreden '39.

Jhr. J. M. van den Bosch, jaar van aftreden 1936.

Dr. W. A. van Dorp, jaar van aftreden 1938.

Jhr. H. van Forest, jaar van aftreden 1937.

Prof. Mr. J. van Loon, jaar van aftreden 1938.

terwijl Dr. C. A. Lobry de Bruyn, voorzitter van de Nederl. Chem. Vereeniging, voor deze als haar vertegenwoordiger in het Bestuur zitting heeft.

Ir. D. J. Akkerman werd belast met het Secretariaat.

In het afgelopen jaar heeft één algemeene ledenvergadering plaatsgevonden en wel op 22 October 1935, welke vergadering voor de Vereeniging zeer belangrijk is geweest, omdat hier twee principiele beslissingen werden genomen.

De eerste betrof het bedanken voor het lidmaatschap van de Algemeene Werkgeversvereniging te Haarlem, waartoe tengevolge van de tijdsomstandigheden en de uitbreiding onzer Vereeniging werd besloten. In verband met de verwachting van een toenemenden groei van de Vereeniging van de Nederlandsche Chemische Industrie, bleek het de A.W.V. niet meer mogelijk voor ca. f 5000 per jaar de sociale belangen onzer leden te behartigen, terwijl aan den anderen kant onze middelen door de kosten van ons Bureau het niet toelieten een hooger bedrag beschikbaar te stellen.

Het beëindigen van dit lidmaatschap is in overleg met de A.W.V. geschied, zoodat beide Vereenigingen op de meest aangename wijze uit elkaar zijn gegaan, na wederzijds te hebben verzekerd, elkaar ook in de toekomst zooveel mogelijk van dienst te zullen zijn.

De tweede beslissing is er een van groot belang geweest; zij betrof n.l. het permanent verklaren van het Bureau van de Vereeniging.

Hoewel de werkzaamheden van het Bureau maandelijks in uitvoerige Rapporten zijn medegedeeld, verdient het toch wel aanbeveling, de voornaamste feiten nog even aan te halen.

Ons Bureau werd op 1 Juli 1935 belast met de actieve controle op den export van chemische producten naar Duitschland, m.a.w. wij traden op als gedelegeerde van het Crisis-Uitvoer-Bureau, zoodat ons Bureau op dit gebied de belangen der naar Duitschland exporteerende leden onzer Vereeniging kon behartigen.

Verder mogen wij vaststellen, dat niet alleen de leden meer en meer van de diensten van ons Bureau gebruik maken, doch ook, dat de Regeering zich in toenemende mate tot onze organisatie om adviezen wendt, zoodra het de Chemische Industrie betreft.

Als voorbeelden hiervan kunnen genoemd worden de deskundige informaties, welke men ten aanzien van de wenschen van de Chemische Industrie bij het afsluiten van handelsverdragen van ons verlangt en de uitnodigingen, die wij steeds ontvangen voor het bijwonen van „hearings”, teneinde ons oordeel over het verleenen van contingenteringen te mogen hooren.

Vooruitlopende op het jaarverslag van 1936 kunnen wij U thans reeds mededeelen, van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart het verzoek te hebben ontvangen, mede te werken aan de studie van den economischen opbouw der buitenlandse markten, ten einde nieuwe afzetgebieden voor onze Chemische Industrie te vinden, zoodat, naar wij hopen, onze organisatie bij den thans gereorganiseerden Algemeenen Voorlichtingsdienst een nuttige rol zal gaan spelen.

Voor deze studie, welke vanzelfsprekend omvangrijk is, werd een jonge scheikundig ingenieur aangesteld, wiens benoeming tevens noodzakelijk was geworden in verband met de toenemende werkzaamheden van ons Bureau.

Een tweede vermeldenswaardig feit is de samenwerking met de Kamers van Koophandel, inzake de

afgifte van certificaten van oorsprong.

Uit deze samenwerking is reeds met enkele Kamers een regeling ontstaan, waarbij men ons advies vraagt over de afgifte van certificaten, teneinde ontduikingen zooveel mogelijk te voorkomen.

Deze regeling heeft nu de aandacht van het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart getrokken, zoodat men zelfs overweegt alle Kamers tot dezelfde samenwerking uit te noodigen.

Vervolgens heeft het Bureau gestreefd naar de bevordering van een betere samenwerking onder de leden.

Wij herinneren hiervoor aan de bemiddeling, welke in vele gevallen werd verleend bij het tot stand brengen van compensatie-transacties, en bij het uitwisselen van adressen van buitenlandsche vertegenwoordigers.

Een dienst, waarvan nog slechts weinig gebruik wordt gemaakt, doch welke niettemin alle aandacht verdient, is de mogelijkheid zich tegen een kleine vergoeding maandelijks op de hoogte te laten stellen van den invoer van chemische producten, waarvoor men belangstelling heeft.

De maandelijks door ons van het Centraal Bureau van de Statistiek ontvangen gegevens, worden dan door ons Bureau gegroepeerd en gescheiden aan belanghebbenden doorgegeven.

Wat ons Bureau betreft, kan nog worden vermeld, dat thans het vraagstuk in studie is, op welke wijze het meest doeltreffend in onderlinge samenwerking de chemische belangen in het buitenland behartigd kunnen worden.

Door het Bestuur werd een tweetal adressen aan de Regeering verzonden, n.l. één inzake een krachtigere vertegenwoordiging der Nederlandsche handelsbelangen in het buitenland en één inzake de inschakeling onzer organisatie bij de beoordeeling van industrialisatieobjecten.

De algemeene vergadering van de Nederlandsche Chemische Vereeniging werd door Dr. W. A. van Dorp bijgewoond, die n.l. in plaats van Dr. J. J. Polak als vertegenwoordiger onzer Vereeniging in het Bestuur van genoemde Vereeniging werd benoemd.

Het „Congrès de Chimie Industrielle” in 1935 werd namens onze Vereeniging bijgewoond door Dr. Ir. W. Sieger.

Bij de begrafenis van Dr. Ir. F. G. Waller werd onze Vereeniging vertegenwoordigd door Jhr. H. van Foreest.

Met Dr. Waller is niet alleen een vooraanstaande figuur uit de Chemische Industrie heengegaan, die zoowel aan de onderneming, waaraan hij zoo vele jaren verbonden was, als aan het bedrijfsleven in het algemeen zijn groote gaven gegeven heeft, doch tevens ging met Dr. Waller een nobel mensch heen, aan wien de herinnering bij onze Vereeniging en bij allen, die het voorrecht hadden hem persoonlijk te kennen, in hooge eere zal blijven.

Ledenlijst der Vereeniging van de Nederlandsche Chemische Industrie op 1 October 1936.

- N.V. Algemeene Kunstzijde-Unie, Velperweg 60, Arnhem, tel. 24271.
 N.V. Algemeene Norit-Mij., 2e Weteringplantsoen 15, Amsterdam (C.), tel. 36107.
 N.V. Amsterdamse Chininefabriek, de Wittenkade 48, Amsterdam, postbus 761, tel. 83232.

- N.V. Centrale Ammoniakfabriek, Weesperkarspel, tel. Weesp No. 1.
 N.V. „Chemica”, Beverwijk, postbus 37, tel. 3903.
 N.V. Chem. Fabrieken en Handel-Mij. v/h Jan E. de Boer, Anna Paulownastr. 35, den Haag, tel. 116338.
 N.V. Chem. Fabriek „Gembo”, Winschoten, tel. 117.
 N.V. Chem. Fabriek L. v. d. Grinten, Venlo, tel. 1161.
 N.V. Chem. Fabriek v/h Dr. Haagen, Roermond, tel. 58.
 N.V. Chem. Fabriek E. Landt, Helpman, Groningen, tel. 2320.
 N.V. Chem. Fabriek „Naarden”, Bussum, postbox 2, tel. 6543.
 N.V. Chem. Fabriek „Rotterdam”, Oude Havenkade 2, Rotterdam, postbus 197, tel. 14690.
 N.V. Chem. Fabriek „Servo”, Delden, postbus 1, tel. 359.
 N.V. Chem. Verfstoffenfabr. „Ten Horn”, Industrieweg 10a, Maastricht, tel. 5913.
 N.V. Chem. Werken „Roermond”, v/h H. Raab & Co., Roermond, tel. 322.
 N.V. Compagnie Néerlandaise de l'Azôte, Sluiskil-Terneuzen, tel. 5.
 Eerste Ned. Coöp. Kunstmestfabriek, Vlaardingen, postbus 58, tel. 440, 321.
 N.V. Electro, Distelweg 90, Amsterdam, tel. 60406.
 N.V. Electrochemische Industrie, Roermond, tel. 270.
 N.V. Gemengde Metaalertsen, Budel, tel. Weert 501.
 N.V. Glasfabriek „Leerdam”, Leerdam, tel. 8, 15, 18.
 N.V. Heyme Vis & Zoonen, Zaandam, tel. 3151.
 N.V. Kon. Ned. Hoogovens en Staalfabrieken, IJmuiden, tel. 5841.
 N.V. Kon. Ned. Zoutindustrie, Boekelo, tel. 3 en 12.
 N.V. Kon. Pharm. Fabr. v/h Brocades-Stheeman & Pharmacia, Meppel, tel. 2444.
 N.V. Lijm- en Gelatinefabriek „Delft”, Delft, tel. 363.
 A. Maschmeyer Jr., Omval 65, Amsterdam (O.), tel. 51041.
 N.V. Mij. voor Zwavelzuurbereiding v/h G. T. Ketjen & Co., Nieuwendammerkade 1, Amsterdam, postbus 15, tel. 60821.
 N.V. Ned. Fabr. v. Pharm.-Chem. Producten, Floralaan 19, Apeldoorn, postbus 35, tel. 3106.
 N.V. Ned. Gist- en Spiritusfabriek, Delft, tel. 1149, int. tel. lett. A.
 N.V. Ned. Kininefabriek, Maarssen, tel. 4.
 Ned. Raffinaderij v. Petroleumproducten, L. Schoorl, Spaarndamscheweg 49, Haarlem, tel. 12401.
 N.V. Ned. Springstoffenfabrieken, Heerengracht 204, Amsterdam (C.), tel. 44228.
 N.V. Ned. Thermo-chemisch Fabrieken „Insuline-Gamma”, Amstel 220, Amsterdam (C.), tel. 31112.
 N.V. Ned. Verf- en Chemicaliënfabriek, Delft, tel. 103.
 N.V. Nieuwe Ned. Mij. ter vervaardiging van Spiegelglas en Chem. Prod., Sas van Gent. (Adres: Ernest Wautier, 58 Avenue Charlotte, Antwerpen); Glas: tel. 4; chem. prod. tel. 18.
 N.V. Noury & v. d. Lande's Chem. Industrie, Brink 13, Deventer, postbus 102, tel. 4444.
 N.V. Olieraffinaderij „Zuilen”, Maarssen, tel. 362.
 N.V. Olster Asphaltfabriek, Olst, tel. 18.
 N.V. „Organon”, Oss, tel. 3.
 N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken, Eindhoven, tel. lett. A.
 N.V. Pieter Schoen & Zn., Zaandam, tel. 4641.

N.V. Polak's Frutal Works, Amersfoort, tel. 345.
 N.V. Polak & Schwarz's Essencefabrieken, Provinciale weg 126, Zaandam, tel. 3146.
 N.V. W. A. Scholten's Chem. Fabr., postbus 18, Groningen, tel. 186, 355.
 N.V. Sikkens' Lakfabrieken, Groningen, tel. 2644.
 N.V. Sociëteit voor Chem. Industrie „Katwijk“, Katwijk a/Zee, tel. 66, na 18 u. tel. 44.
 Staatsmijnen in Limburg, Heerlen, tel. 561 t/m. 565.
 N.V. Talens & Zoon, Apeldoorn, tel. 2248.
 N.V. Teerbedrijf „Uithoorn“, tel. 40 en 42.
 N.V. Unilever, Museumpark, Rotterdam, postbus 760, tel. 57660, int. tel. H.H.H.
 N.V. Utrechtsche Asphaltfabriek v/h Firma Stein & Takken, Oranjestraat 9, den Haag, tel. 112525.
 N.V. Vereenigde Chem. Fabrieken, Maliebaan 81, Utrecht, postbus 45, tel. 13957.
 N.V. Vereenigde Fabrieken voor Stearine, Kaarsen en Chem. Producten, Gouda, tel. 2541, int. tel. lett. A.
 N.V. Vereenigde Oliefabrieken v/h H. Spits & Zn. en H. de Haan & Zn., Boompjes 92, Rotterdam, postbus 1140, tel. 20780.
 N.V. Vliss. Mineraalolie- en Asphalt-Raffinaderij „Vlismar“, Vlissingen, tel. 204.
 N.V. Mekog, Velsen, tel. 5841 (donatrice).
 N.V. Pont's Glasgroothandel, Prinsengracht 715, Amsterdam, tel. 46872, 30670 (donatrice).

NOTULEN VAN DE ALGEMEENE LEDEN-
 VERGADERING DER VEREENIGING VAN
 DE NEDERLANDSCHE CHEMISCHE IN-
 DUSTRIE, GEHOUDEN OP 13 OCTOBER 1936
 IN „DE INDUSTRIEELE CLUB“ TE
 AMSTERDAM.

Aanwezig waren alle bestuursleden en de volgende leden:

N.V. Algemeene Kunstzijde-Unie, vertegenwoordigd door Jhr. J. M. v. d. Bosch.
 N.V. Centrale Ammoniakfabriek, vertegenwoordigd door Ir. P. Doyer en M. Boissevain.
 N.V. „Chemica“, vertegenwoordigd door Hr. Visser.
 N.V. Chem. Fabrieken en Handel Mij. v/h Jan E. de Boer, vertegenwoordigd door Hr. Verdugt.
 N.V. Chem. Fabriek „Gembo“, vertegenwoordigd door J. Koning.
 N.V. Chemische Fabriek Naarden, vertegenwoordigd door Dr. W. A. van Dorp.
 N.V. Chem. Fabriek „Servo“, vertegenwoordigd door J. Kuiper.
 N.V. Chem. Werken „Roermond“ v/h H. Raab & Co., vertegenwoordigd door H. Raab.
 N.V. Compagnie Néerlandaise de l'Azôte, vertegenwoordigd door Dr. G. Allegro en J. v. d. Berg.
 N.V. „Electro“, vertegenwoordigd door J. v. d. Houten, J. Gerards en Hr. v. Roest.
 N.V. Noury & v. d. Lande's Chem. Ind., vertegenwoordigd door Prof. Mr. J. v. Loon en Hr. v. d. Lande.
 N.V. Kon. Ned. Zoutindustrie, vertegenwoordigd door W. Heynert en Ir. Hoogland.

N.V. Mij. v. Zwavelzuurbereiding v/h G. T. Ketjen & Co., vertegenwoordigd door Jhr. H. v. Foreest.
 N.V. Electrochemische Industrie, vertegenwoordigd door Prof. Mr. J. v. Loon en Dr. Ir. Hartman.
 N.V. Ned. Gist- en Spiritusfabr., vertegenwoordigd door Ir. F. G. Waller.
 N.V. Ned. Springstoffenfabrieken, vertegenwoordigd door A. de Kreuk en Dr. G. de Bruin.
 N.V. Olster Asphaltfabriek, vertegenwoordigd door M. v. Zendijk.
 N.V. Polak & Schwarz's Essencefabr., vertegenwoordigd door S. Schwarz.
 Staatsmijnen in Limburg, vertegenwoordigd door Dr. G. Berkhoff.
 N.V. Chem. Fabriek v/h Dr. Haagen, vertegenwoordigd door J. Brockers.
 N.V. Glasfabriek „Leerdam“, vertegenwoordigd door H. Hamming.
 N.V. Sociëteit v. Chem. Industrie „Katwijk“, vertegenwoordigd door Dr. G. C. A. v. Dorp en Drs. G. van Dorp.
 Eerste Ned. Coöp. Kunstmestfabriek, vertegenwoordigd door C. Buschman en Ir. Bakker.
 N.V. Vereenigde Fabrieken v. Stearinekaarsen en Chem. Producten, vertegenwoordigd door Ir. C. v. Loon.
 N.V. Pont's Glasgroothandel (donatrice), vertegenwoordigd door L. Pont en J. Bik.
 Bureau v. d. Ver. v. d. Ned. Chemische Industrie, vertegenwoordigd door Ir. D. J. Akkerman en Mr. A. R. Bueno.
 Voorts als gast het Algemeen Nederlandsch Persbureau.

1. De Voorzitter, Ir. P. Doyer, opent de vergadering en spreekt een rede uit, die ook in deze aflevering is opgenomen.

2. *Notulen der Algemeene Vergadering van 22 October 1935.* Deze werden goedgekeurd.

3. *Ingekomen stukken:* Een schrijven van de Ned. Chemische Vereeniging met verzoek de bijdrage onzer organisatie aan haar voor het jaar 1937 weer te willen vaststellen. Het voorstel van het Bestuur, deze bijdrage weer op f 1000.— te bepalen, werd aangenomen.

Een schrijven van den Secretaris van het Congrès de Chimie Industrielle, dat de dit jaar te Barcelona te houden bijeenkomst geen doorgang zal vinden.

Een schrijven van den Voorzitter van de Ned. Chemische Vereeniging, waarin werd herinnerd aan de belofte van het Bestuur om op de a.s. Algemeene Ledenvergadering een voorstel tot wijziging van Art. 10 van het Huishoudelijk Reglement in te dienen, waarbij het woord „kan“ op de alinea van dit artikel zou worden veranderd in „zal“.

Naar aanleiding van dit schrijven wordt door den Voorzitter het volgende opgemerkt: Dit ingekomen stuk is voor mij een pijnlijke herinnering aan een fout, die door mij gemaakt is, bij het opstellen der agenda voor deze vergadering. De wijzigingen in de Statuten en het Huishoudelijk Reglement, die in onze vorige jaarvergadering werden goedgekeurd, zijn, voor zoover zij betrekking hadden op de vertegenwoordiging in ons

Bestuur van een buitengewoon lid op aanwijzing van de Ned. Chemische Vereeniging door ons aan den toenmaligen Voorzitter van de Ned. Chemische Vereeniging medegedeeld. Een gevolg van de ter zake gehouden besprekingen is geweest, dat door mij werd toegezegd op de volgende leden-vergadering onzer Vereeniging aan de orde te stellen en te bepleiten een wijziging in Art. 10 van ons Huishoudelijk Reglement, teneinde de betreffende bepaling meer in overeenstemming te brengen met de wederkerige bepaling ten opzichte van een vertegenwoordiger van onze Vereeniging in het Bestuur van de Ned. Chemische Vereeniging. Hiertoe zou het woord „kan” in Art. 10 van het Huishoudelijk Reglement moeten veranderen in „zal”.

Bij de opstelling der agenda voor deze vergadering is door mij verzuimd, dit als agenda-punt op te nemen. Mijn eenige troost is, dat ook de vertegenwoordiger van de Ned. Chemische Vereeniging in ons Bestuur er toen evenmin aan gedacht heeft, hetgeen echter niet wegneemt, dat ik in verzuim gebleven ben, mijn toezegging gestand te doen. De vertegenwoordiger van de Ned. Chemische Vereeniging heeft bij schrijven van 29 September j.l. hierop gewezen; dit schrijven is echter tijdens mijn verlof binnengekomen, zoodat ik eerst op 9 October j.l., toen ik op het Bureau onzer Vereeniging mij op de hoogte stelde van hetgeen er tijdens mijn verlof was voorgevallen, van dit schrijven kennis kreeg, zoodat het toen te laat was aan de voorschriften voor voorstellen tot wijziging van het Huishoudelijk Reglement te voldoen, welke voorschriften vervat zijn in Art. 20 van de Statuten.

Ik vertrouw, dat U mij in de gelegenheid zult stellen mijn fout tegenover de Nederlandsche Chemische Vereeniging zooveel mogelijk te herstellen, door thans met algemeene stemmen deze wijziging in het Huishoudelijk Reglement goed te keuren. Is dit geschied, dan zullen wij ons schriftelijk tot de afwezige leden met hetzelfde verzoek wenden. Voldoen deze ook hieraan, dan acht ik het geen bezwaar op deze wijze de verandering in het Huishoudelijk Reglement als aangebracht te beschouwen”.

Met dit voorstel kon de Vergadering zich vereenigen.

4. *Het Jaarverslag 1935 werd eveneens goedgekeurd.* Aan het fin. overzicht voegde de Penningmeester nog toe, dat buiten beschouwing was gelaten de inkomsten uit de delegatie, zoodat zoowel de inkomsten als de uitgaven feitelijk met f 2400.— moesten worden verhoogd. Ook Ir. C. v. Loon, thans het woord verkrijgende om namens de Kascommissie verslag over het financieele beleid uit te brengen, merkte op, dat dit euvel het onderzoek der boeken had bemoeilijkt, waardoor hij dit gedeelte van de inkomsten niet heeft kunnen contrôleeren, hetgeen bovendien onmogelijk was, doordat deze inkomsten volgens instructie van het Crisis-Uitvoer-Bureau geheim waren. Niettemin kon worden aangenomen, dat ook dit gedeelte der financiën in orde was, daar de heer Akkerman door een Rijksaccountant werd gecontroleerd, wat de inkomsten der delegatie betrof. Nadat dus door Ir. v. Loon was medegedeeld, dat de Kascommissie de boeken van den Penningmeester in orde had bevonden, werd den Penningmeester décharge verleend en de tekst van deze décharge door den heer Schwarz voorgelezen.

De Voorzitter brengt dank aan Ir. v. Loon en Ir. v. Stolk voor de verrichte contrôle en brengt mede namens de leden aan den heer Schwarz zijn hartelijken dank voor diens financieele beleid (applaus). Ook den heer Akkerman werden woorden van dank gebracht voor de toewijding, waarmede hij de belangen der leden in het afgelopen jaar had behartigd en zich van zijn dikwijls zoo moeilijke taak had gekweten.

De Voorzitter sprak de hoop uit, dat de leden ook in het komende jaar hetzelfde vertrouwen aan den heer Akkerman zullen blijven geven (applaus).

Hierna vroeg de heer Schwarz raad, inzake een eventueele belegging van de thans beschikbare fondsen der Vereeniging ten bedrage van f 14.961.48.

Ir. C. v. Loon gaf den raad dit zoo safe mogelijk te doen en meer op de betrouwbaarheid dan op een hooge rente te letten, waarmede hij geen critiek beoogde op het huidige beleid. Hij meende echter, dat volgens de Statuten de belegging van het kapitaal tot de taak van het Bestuur behoorde, zoodat de kwestie dan ook verder aan het Bestuur werd overgelaten.

5. *Verkiezing van twee nieuwe Bestuursleden.* In plaats van Jhr. v. d. Bosch, die zich niet herkiesbaar stelde, werd van de zijde van het Bestuur de benoeming voorgesteld van Ir. C. v. Loon, directeur van de Kaarsenfabriek te Gouda. Daar van de zijde der leden geen tegencandidaten waren genoemd, werd Ir. C. v. Loon, op voorstel van Dr. G. C. A. v. Dorp bij acclamatie gekozen en door den Voorzitter welkom geheten met de woorden, dat hij ervan overtuigd was, dat Ir. v. Loon al zijn krachten zou geven aan den opbouw van de organisatie van de Ned. Chemische Industrie. Bij de benoeming van een nieuw bestuurslid moest onvermijdelijk afscheid worden genomen van een ander en in dit geval speet het den Voorzitter dit te moeten doen van Jhr. v. d. Bosch, op wiens helder oordeel hij steeds zooveel prijs heeft gesteld. De prettige samenwerking met Jhr. v. d. Bosch zou dan ook een aangename herinnering voor het Bestuur blijven en Ir. Doyer dankte hem voor de wijze, waarop hij steeds zijn taak als bestuurslid had opgevat (applaus).

In een korte toespraak sprak Dr. W. A. v. Dorp de overtuiging uit, de tolk van de vergadering te zijn, indien hij Ir. Doyer niet alleen dankzegde voor de kundige leiding in het afgelopen Vereenigingsjaar, doch ook voor het feit, dat hij zich, ondanks zijn zeer drukke werkzaamheden ook voor het volgende jaar beschikbaar had gesteld. Hij stelde voor, Ir. Doyer bij acclamatie te herkiezen (applaus).

De Voorzitter sprak zijn dank uit aan Dr. W. A. v. Dorp voor zijn hartelijke woorden en aan de vergadering voor het in hem gestelde vertrouwen, waarna hij gaarne zijn herbenoeming aanvaardde.

6. *Benoeming der Kascommissie.* De heeren C. H. Buschman, directeur van de Eerste Coöp. Kunstmestfabriek te Vlaardingen en J. Kuiper, directeur van de Chemische Fabriek „Servo” te Delden, werden bereid gevonden voor het komende jaar de boeken en bescheiden te contrôleeren en zijn hiertoe gekozen.

7. *Plaats der volgende Algemeene Vergadering.* De heer M. Boissevain meende, dat de leden de keuze van de plaats voor de volgende Algemeene Vergadering aan het Bestuur moesten overlaten, daar volgende op deze vergadering wel weer een excursie verwacht kon worden, waarmede de plaats van samenkomst immers reeds zou zijn bepaald. Hiertoe werd besloten.

8. *Rondvraag.* Dr. Lobry de Bruyn wilde van de gelegenheid gebruik maken nogmaals te wijzen op het goede werk van de Commissie voor T(ewerkstelling) en C(risisfonds) der Nederl. Chem. Vereeniging. Deze Commissie had thans n.l. de beschikking over te weinig objecten tegenover de vele aanvragen van werkloze chemici tot tewerkstelling, waarom hij de leden der Ver. v. d. Nederl. Chemische Industrie nogmaals wilde opwekken, de mogelijkheid van tewerkstelling in hun bedrijven in ernstige overweging te nemen. De Voorzitter beveelt dit verzoek in de aandacht van de leden aan, omdat het naar zijn meening de taak van de industrieelen is aan de bestrijding van de werkloosheid mede te werken.

Dr. W. A. v. Dorp vroeg de aandacht voor het Chemisch Weekblad, welk blad toch immers ook voor een deel voor de Ver. v. d. Nederl. Chemische Industrie bestemd is, doch de inhoud dit niet doet vermoeden, doordat daarin vrijwel nooit bijdragen van het bedrijfsleven werden aangetroffen. Hij zou de leden dan ook willen opwekken tot het indienen van bijdragen uit den boezem van de Industrie, welk verzoek eveneens door den Voorzitter werd ondersteund.

Niets meer aan de orde zijnde, werd de vergadering door den Voorzitter gesloten met een woord van dank aan de leden voor hun opkomst.

Na afloop der ochtendvergadering bleven de aanwezigen nog eenigen tijd in de conversatiezaal bijeen, alwaar de heeren G. J. Teppema, administrateur aan het Departement van Handel, Nijverheid en Scheepvaart, J. Gordijn, Commandant van de Brandweer te Amsterdam, Dr. G. L. Voerman, directeur van het Rijkslaboratorium tot onderzoek van handelswaren te 's-Gravenhage, Ir. v. Erven Dorens, directeur van het Tariefreeringsbureau te Utrecht, Dr. T. van der Linden, Secretaris van de Nederl. Chem. Vereeniging en het Algemeen Nederlandsch Persbureau door het Bestuur werden ontvangen, om daarna gezamenlijk om 1 uur aan de koffietafel aan te zitten.

Tijdens deze koffietafel werd door den heer G. J. Teppema, na daarvoor door den Voorzitter te zijn ingeleid, een korte toespraak gehouden over de verhouding tusschen de Overheid en het bedrijfsleven.

De heer Teppema herinnerde in zijn toespraak er aan, dat men nog voor eenige jaren in de industrie een vaag begrip had van den „ambtenaar”, een figuur, met wien men weinig in aanraking kwam, in welke verhouding door de gewijzigde economische omstandigheden allengs verandering is gekomen. Door de snelheid, waarmede de economische wijzigingen zich voltrokken, kon het niet anders, of moesten in het ambtelijk apparaat hiaten ontstaan, waardoor het maken van fouten niet uitbleef. Vaak werden echter ook als fouten aangemerkt die maatregelen, welke men in het algemeen belang moest nemen, waarbij niet altijd minderheidsbelangen konden worden ontzien.

Na vier jaren crisis heeft het ambtelijk apparaat een revolutionaire verandering ondergaan, waarbij de Industrie geleerd heeft met de ambtelijke instanties samen te werken. In sommige takken van het bedrijfsleven heeft men zelfs van den nood een deugd gemaakt door de Overheid de helpende hand te bieden door de instelling van een centraal punt, vanwaaruit de Regeering desgewenscht ten aanzien van belangrijke onderwerpen werd voorgelicht, welk systeem van

werken door de besparing van veel tijd de voorkeur verdiende boven het in vele gevallen ondoenlijke individuele contact met alle belanghebbenden.

Het beste voorbeeld van een dergelijke samenwerking was wel die met de Vereeniging van de Ned. Chemische Industrie en haar Bureau in Den Haag. De heer Teppema beëindigde deze toespraak dan ook met de hoop uit te spreken, dat deze intensieve samenwerking steeds tot de meest aangename zal blijven behoor en de ambtelijke bemoeiingen met de Industrie beperkt mogen blijven.

Ir. Doyer dankte den heer Teppema voor zijn belangwekkende uiteenzettingen en gaf hem de verzekering, dat ook in de Industrie fouten zijn gemaakt, doch dat meestal het maken van fouten het bewijs was, dat er gewerkt werd. Ook hij zou willen eindigen met de hoop uit te spreken, dat ook voor de toekomst de Regeeringsinstanties hetzelfde vertrouwen zouden blijven stellen in den vertegenwoordiger van het Bureau van de Vereeniging, den heer Akkerman, die toch immers de vertrouwensman is van de chemische bedrijven in Nederland, aangesloten bij de Vereeniging van de Nederlandsche Chemische Industrie.

Hierna werden de aanwezigen weer verzameld in de groote vergaderzaal, alwaar de heer Gordijn een lezing hield over brandblussching en brandblusmiddelen, welke lezing werd aangevuld door enkele praktische proeven en een interessante demonstratie met een brandmelder. De heer Gordijn eindigde met het advies om bij het blussen van een brand naar de grootst mogelijke eenvoudigheid van het blusmiddel te streven, waarbij voornamelijk werd gedoeld op emmers met water en scheppen met zand. Hiermede wilde hij niet zeggen, dat voor bepaalde branden w.o. de groote, niet gebruik gemaakt moest worden van de moderne blusmiddelen als b.v. de schuimblusschers, waarvan de heer Gordijn de technische ontwikkeling liet zien. Opmerkelijk hierbij was, dat men, uitgaande van een ingewikkeld instrument, tenslotte na vele verbeteringen weer is terecht gekomen op den vorm van een hanteerbare spuit.

De lezing werd gevolgd door een excursie naar de brandweergebouwen aan de Lepelstraat en de Nieuwe Achtergracht, alwaar onder leiding van den hoofdingenieur, Ir. E. J. van Thiel, zeer interessante demonstraties werden gegeven, waarvan het opzoeken van een vuurhaard, het blussen van een scheepsruim, het werken met de brandladder, met het schuimkanon en den elevator speciale vermelding verdienen. Voorts gaven verschillende oefeningen, als het uitrukken van de brandweer, het binnendringen in een brandend gebouw, het toepassen van kunstmatige ademhalingsoefeningen en het uitvoeren van lichamelijke oefeningen, blijk van de vaardigheid van de manschappen.

Het is voor de leden een interessante middag geweest en de door den Voorzitter uitgesproken woorden van dank aan den heer Gordijn, werden dan ook met een hartelijk applaus ondersteund.

66:061.2(492)

OPENINGSREDE VAN Ir. P. DOYER, VOOR-
ZITTER DER VEREENIGING VAN DE
NEDERL. CHEM. INDUSTRIE, OP DE ALGE-
MEENE LEDENVERGADERING VAN
DINSDAG 13 OCTOBER 1936.

Ik open deze vergadering en heet U allen welkom op onze jaarlijksche bijeenkomst.

Het is mij een voorrecht, in deze vergadering in het bijzonder een woord van welkom te mogen richten tot onze gasten, die wel aan onze uitnoodiging, om dezen dag ons samen te zijn bij te wonen, gevolg hebben willen geven. Moge de nadere kennismaking met onze Vereeniging voor hen, voor zoover dit op hun weg ligt, een reden te meer zijn om tot onze Vereeniging toe te treden.

Alvorens verder te gaan, verzoek ik U zich van Uw zetels te verheffen. Ik doe U dit verzoek, om met mij met onze gedachten te verwijlen bij hen, die ons sedert onze vorige jaarvergadering door den dood ontvallen zijn. Onze leden, de N.V. Chemische Fabriek v/h E. Landt, te Groningen en de N.V. Vlissingse Mineraalolie- en Asphalt Raffinaderij, te Vlissingen, verloren hun directeurs, de heeren E. Landt en Ir. O. G. Heldring. Niet alleen was dit voor de betreffende bedrijven een gevoelig verlies, doch ook onze Vereeniging verloor in hen zeer gewaardeerde vertegenwoordigers, bij onze Vereeniging aangesloten, ondernemingen.

Hoewel niet tot de leden van onze Vereeniging behorende, werden wij allen zeer getroffen door het zoo plotseling overlijden van onzen vriend Noback, Secretaris der Algemeene Werkgevers-Vereeniging, die zoo menigmaal van zijn belangstelling in onze Vereeniging blijk gaf en wiens aanwezigheid wij thans zoo noode missen. Wij allen missen in hem een man, die met hart en ziel de belangen van het Nederlandsche bedrijfsleven was toegedaan en deze met een ruimen blik, een helder verstand en een warm hart trachtte te bevorderen; bovendien missen velen onzer in hem een goed vriend, wiens nobele inborst en trouwe vriendschap het een groot voorrecht was te mogen ondervinden: Ik ben ervan overtuigd namens ons allen hier de verzekering te geven, dat de nagedachtenis aan de heeren Landt, Heldring en Noback, zowel bij onze Vereeniging als bij ons allen persoonlijk, in hooge eere zal blijven.

Nadat de leden hun zetels weder hadden ingenomen, vervolgde de Voorzitter zijn openingsrede.

Slaan wij een terugblik op het sedert onze vorige jaarvergadering verlopen tijdperk, dan moge ons vereenigingsleven een uitbreiding, zoowel in de breedte als in de diepte, hebben ondergaan, die bemoedigend is voor de toekomst onzer Vereeniging, het wereld-gebeuren echter geeft, behoudens één helderen lichtstraal voor ons land, allerminst redenen tot vreugdevolle gevoelens. Deze lichtstraal, de verlovings van onze Prinses, heeft onze harten goed gedaan en ik ben overtuigd, namens ons allen hier de hoop uit te spreken, dat de verbintenis tusschen Prinses Juliana en Prins Bernhard von Lippe Biesterfeld tot in lengte van dagen tot geluk van ons Koninklijk Huis en tot heil van ons land moge zijn. Tevens is bij deze verloving een algemeene vreugde en mede-

leven tot uiting gekomen, waarbij wederom duidelijk de liefde voor ons Vorstenhuis en de saamhoorigheid van het Nederlandsche volk is gebleken. Beide gevoelens stemmen, vooral in deze tijden, tot groote dankbaarheid en dragen bij tot het vertrouwen in de toekomst van ons land.

Zeer kort daarop heeft de Regeering ons tot een meer prozaische werkelijkheid teruggeroepen, door haar mededeeling, dat zij zich, door de in Frankrijk en Zwitserland veranderde toestanden, genoodzaakt zag haar monetaire politiek te wijzigen. Het is mij bekend, dat de mededeeling dezer koersverandering ook door onze leden met zeer verschillende gevoelens is ontvangen. Doch hetzij wij deze wijziging zien als een stap in de goede richting, dan wel als een noodzakelijk kwaad, wij zullen eenstemmig zijn in onze hoop, dat het aan onze Regeering gegeven moge zijn met wijs beleid en vaste hand ons Schip van Staat in kalmere wateren en tenslotte in veilige haven te loodsen.

Wij werden door deze Regeeringsverklaring er wel zeer duidelijk aan herinnerd, dat wij nog steeds te midden van een economisch noodweer leven. Zooals natuurrampen een gevolg zijn van ernstige verstoringen en het daarop, onder de werking van wat ik de evenwichtskracht zou willen noemen, onvermijdelijk steeds volgend herstel van het evenwicht in de natuur, zoo zijn cultuurrampen, die wij als crisissen kennen, een gevolg van ernstige verstoringen van het evenwicht in de maatschappij. Ook in de cultuur tracht de evenwichtskracht zoo spoedig mogelijk weer tot een evenwichtstoestand te komen en slechts door verstandige, weloverwogen maatregelen, op het juiste tijdstip toegepast, kan verkregen worden, dat zoowel de te bereiken toestand als de wijze, waarop dit geschiedt, zoo weinig mogelijk offers vorderen. Hoe heftiger echter de verstoring van het evenwicht is, hoe moeilijker het afwenden van rampen zal zijn en hoe grooter eischen aan het menselijk inzicht en verstand gesteld worden om dit te verwezenlijken.

Indien wij er ons rekenschap van geven, welk een ruwe en ernstige verstoring van het evenwicht willens en wetens plaats vond bij het ontfenken van den grooten oorlog in 1914, als wij er ons verder rekenschap van geven van welk een gebrek aan inzicht en verstand de vredesbepalingen getuigen, die bij beëindiging van den wereldoorlog den economischen strijd er voor in de plaats stelden, wat wederom een verdere, ingrijpende verstoring van het evenwicht ten gevolge had, dan behoeft het geen verwondering te wekken, dat wij reeds geruimen tijd in de grootste crisis leven, die de wereld ooit geteisterd heeft. Het is nu eenmaal de vloek van alle kwaad, dat het weder veel kwaad voortbrengt. En zoo zien wij dan ook, gedurende vele jaren reeds, door vrijwel elke Regeering maatregelen nemen, die er op gericht zijn de gevolgen van den misdadigen oorlog en de onverantwoordelijke vredesbepalingen van eigen land af te wentelen op andere volkeren, maatregelen, die een steeds verder gaande ontwrichting medebrengen.

Zoolang de wereld niet tot bezinning komt, zoolang de machthebbenden niet tot het inzicht komen, dat slechts internationale samenwerking en vertrouwen uitkomst brengen kan, zoolang zal er geen werkelijke, blijvende verbetering van den toestand, geen einde aan deze crisis mogelijk zijn. De wereld verkeert in een chaotischen toestand, waarvoor ons

land, als kleine mogendheid, aan wie het bovendien gegeven was tijdens den grooten oorlog neutraal te blijven, niet verantwoordelijk moge zijn, maar waarin wij betrokken werden, ons deel te dragen kregen en mee te werken hebben om het ontstaan van geordende toestanden te bevorderen.

Doch het zijn niet alleen de geschapen toestanden, die een behoorlijk herstel van het evenwicht zoo buitengewoon moeilijk maken, maar ook — en misschien wel bovenal — de zoo zeer gewijzigde inzichten en opvattingen, die dezen tijd kenmerken. Ik wil hier naar voren brengen een groote verandering, die er in het denken en streven van ons, industrieelen, op een belangrijk punt gekomen is en waardoor de te bereiken evenwichtstoestand elders ligt dan voorheen het geval was. Werkte vroeger een prijsdaling, die het gevolg was van een verstoord evenwicht tusschen productie en consumptie, enerzijds tot vermindering van productie, anderzijds tot toeneming van het verbruik, thans — terwijl de uitvoerbelemmeringen en de verminderde koopkracht ook in eigen land, zelfs bij aanzienlijk verlaagde prijzen, geen vermeerdering van verbruik opleveren, — thans trachten steeds meer ondernemingen zich aan het verlaagde prijs-niveau aan te passen door de grootte harer productie op te voeren, waardoor de concurrentie-strijd nog heviger opklaait dan eertijds het geval zou zijn geweest.

Werkte vroeger de evenwichtskracht, langs den weg van vraag en aanbod, vrij spoedig, thans doet zij dit langs één omweg, of door survival of the fittest, of door de betreffende ondernemingen naar elkaar toe te drijven, die door samensmelting van bedrijven, productie-beperking, verdeling van afzetgebied dan wel prijsvereenkomsten of een combinatie van verschillende dezer maatregelen, tot herstel van het evenwicht komen. In het laatste geval een ordening dus, voortkomende uit het bedrijfsleven, verkregen door samenwerking van hen, die verantwoordelijk voor hun ondernemingen zijn.

En hier komen wij dicht bij het glibberige pad der overheidsordening, die in vele landen als de nieuwe „Schlager“ in de economische wereld-film wordt aangeprezen. Ik acht echter ingrijpen van de Regeering, zoowel op dit als op velerlei ander gebied, alleen dan verantwoord, indien het noodig is om excessen tegen te gaan, die het algemeen belang zouden kunnen schaden. En zelfs dan nog is de grootste voorzichtigheid geboden, want overheidsbemoeïing in den eenen bedrijfstak kan voor een geheel anderen bedrijfstak gevolgen hebben, die vrijwel niet te voorzien zijn, noch wat hun omvang, noch wat hun plaats en tijd van optreden betreft. Moge onze Regeering met oud-Hollandsche nuchterheid en voorzichtigheid het schijnbaar verleidelijke en aanlokkelijke middel der overheidsordening blijven beschouwen en zich er steeds bewust van blijven, dat een volk, dat sedert eeuwen zijn vrijheid als zijn hoogste goed beschouwt, moeilijker en met minder kans op succes het keurslijf der overheidsbemoeïingen dragen kan, dan bij andere volkeren blijkbaar het geval is. Indien het algemeen belang; ingrijpen der Regeering onafwendbaar maakt, moge dit dan slechts geschieden na volledige deskundige voorlichting en na een zoo volkomen mogelijk verkrijgen inzicht in de gevolgen der te nemen maatregelen.

Ik wil hier nog een belangrijke verandering in onze opvattingen naar voren brengen, die helaas door de omstandigheden en onze daarbij opgedane ervaringen in vele gevallen noodzakelijk geworden is. De grondpijler van het leven, het vertrouwen van volk tot volk, van zaak tot zaak, van mensch tot mensch, waarop de onderlinge verhoudingen, zoowel in het politieke, als in het economische en particuliere leven behooren te berusten, is in vele gevallen ernstig geschokt, in sommige gevallen zelfs geheel vernietigd, terwijl iedere Regeering, iedere bedrijfsleider, ieder mensch, vertrouwen noodig heeft om wat goeds in deze wereld te bereiken. Hier is dan ook een mooie taak voor ons allen, voor elk mensch, voor elke onderneming, voor elk volk, hoe klein ook, weggelegd om te werken aan den wederopbouw van het vertrouwen, een wederopbouw, die tweeledig moet geschieden en wel door vertrouwen van anderen waardig te zijn en vertrouwen te geven aan hen, die het waard zijn.

Zoo zie ik in onze Vereeniging en haar Bureau een streven in deze richting. Het Bureau onzer Vereeniging moet het vertrouwens-instituut zijn, waartoe zoowel elk lid onzer Vereeniging, als de Regeering zich wenden kan, indien voorlichting op het gebied van onzen tak van nijverheid noodig is. Ik hoop, dat tot dusverre ons streven in deze richting niet vergeefs geweest is en dat in de toekomst het Bureau aan de verwezenlijking dezer mooie taak verder nuttig zal arbeiden.

Wij hebben allen onze eigen opvattingen over den gang van zaken in de toekomst, opvattingen, die alle even veel of even weinig waarde hebben, want wat de toekomst brengen zal, weten wij geen van allen. Ik zal U dan ook niet lastig vallen met mijn opvattingen in deze, maar één ding staat voor mij vast en dat is het onwrikbaar geloof, dat uit de barensweeën van dezen tijd een beter tijdperk zal voortkomen, waarin de menscheid op een hooger peil van werkelijke, innerlijke beschaving zal komen dan wij thans innemen. Moge het der Vereeniging van de Nederlandsche Chemische Industrie gegeven zijn hiertoe mede te werken en reeds in een nabije toekomst bij te dragen tot vermindering van de grootste ellende, die de tegenwoordige crisis over de wereld gebracht heeft en die in een werkelijk beschaafde maatschappij niet mag blijven voortbestaan, den vloek der werkloosheid. Indien dit bereikt wordt, dan zullen wij ten minste niet vergeefs de harde lessen uit het verleden en heden geleerd hebben. (Applaus).

621.643.24 : 546.15(022).

DE ABSORPTIE VAN JODIUM DOOR KOPEREN BUIZEN

door

L. H. LOUWE KOOIJMANS EN K. W. H. LEEFLANG.

In het Chemisch Weekblad (33, 570; 1936) heeft Dr. W. P. M. Matla een aantal onderzoeken gepubliceerd omtrent de „Invloed van waterleidingbuisen op het jodiumgehalte van drinkwater“, waarbij hij speciaal aandacht heeft geschonken aan het ge

drag van rood koperen buis. Dr. Matla betreurt het geen proeven, welke aan de praktijk waren aangepast, te hebben kunnen nemen. Het is daarom wellicht niet ondienstig om de uitkomsten zijner laboratoriumproeven eens in het licht der praktijk te bezien.

De methode, welke Dr. Matla heeft gevolgd, is in hoofdzaak ontleend aan de bepaling van de afgifte van lood resp. koper van looden of koperen buizen, welke geschiedt in water, dat eenigen tijd, gewoonlijk 16 uur, in de proefleiding heeft gestagneerd. Bij alle overeenkomst in werkwijze is er echter een groot verschil in interpretatie der resultaten. Terwijl de hoeveelheid lood resp. koper, welke door een bepaald water in 16 uur tijds worden opgenomen, ons inlichten omtrent de gevaren, welke den verbruiker bedreigen, (n.l. wanneer hij 's morgens het 't eerst getapte water drinkt zonder de leiding door te spuien), gaat het bij de absorptie van jodium alleen om een wat groter of kleiner gehalte. Een direct gevaar voor de gezondheid van den consument, gelijk te stellen met de opneming van te veel lood of koper, is dit laatste geenszins.

Uit het onderzoek van Dr. Matla blijkt, dat in de eerste weken de absorptie in 24 of 5×24 uur veel hooger is dan bij oudere pijpen. Dergelijk abnormaal gedrag van leidingen in den eersten tijd van hun in-dienst-stelling is een in de waterleidingstechniek algemeen bekend en algemeen aanvaard verschijnsel. In de praktijk komt het aan op den evenwichtstoestand, die tenslotte wordt bereikt.

Voor het Leidsche drinkwater schijnt deze toestand te liggen bij een absorptie van ongeveer 6 % van het aanwezige jodium in 24 uur. (De absorptie in 5 dagen heeft voor de praktijk geen beteekenis). Volgens het rapport „Het Kropvraagstuk in Nederland” bevatten verreweg de meeste Nederlandsche leidingwateren minder dan 10 γ jodium. Hiervan zouden dus in een zeer klein deel van het door den consument gebruikte water, n.l. hetgeen dat, b.v. 's nachts, in de koperen dienst- of binnenleiding blijft staan, enkele tienden γ verloren gaan. Daar de dagelijksche jodium-behoefte van den Nederlander op $\pm 120 \gamma$ wordt gesteld¹⁾, kan men dit verlies bezwaarlijk hoog aanslaan.

Het is zelfs de vraag of men, daar het toch maar een deel van het water betreft, met dit jodiumverlies rekening zal moeten houden bij drinkwater, dat wordt gejodeerd; d.w.z. in die gevallen, waarin een waterleiding haar water en buizenet beschikbaar stelt om het jodiumniveau van een bepaalde streek te verhoogen. Wanneer men bedenkt, dat het grootste deel van het toegevoegde jodium rechtstreeks in het riool en niet in het menscheelk keelgat verdwijnt, kan een zoo gering extra verlies geen gewicht in de schaal leggen.

Tenslotte de absorptie van jodium, bepaald met een nauwkeurigheid van 0.01 γ (?), in de huisleiding van het perceel te X²⁾. Het is op zijn zachtst gezegd verwonderlijk een dergelijk geval, dat naar de schrijver zelf mededeelt, te X geheel alleen staat, ter staving van de mogelijkheid van blijvende absorptie te zien aangehaald. Ook ons is een geval ter kennis gekomen, waarin in een bepaald perceel

groote hoeveelheden koper in het water werden gevonden, terwijl dit in belendende percelen, waar hetzelfde water werd gedistribueerd, niet het geval was. Toen echter de koperen dienstleiding door een andere, eveneens koperen, leiding was vervangen, daalde het kopergehalte van het water, na 1 nacht staan in de leiding, tot beneden 1 mg/l. Hiermede was dus aangetoond, dat niet het water de schuldige was, doch dat het gebruik van koperen buis van inferieure kwaliteit deze verschijnselen veroorzaakte.

Een geval, als door Dr. Matla gesingnaleerd, heeft daarom voor de beoordeeling van koperen buizen in het algemeen niet de minste waarde.

De door Dr. Matla verkregen resultaten leiden dus tot de voor den waterleiding-technicus verheugende conclusie, dat vrees voor jodiumverliezen niet aan de toepassing van koperen buizen in den weg hoeft te staan.

Lab. Rijksbureau voor Drinkwatervoorz. — Lab. Gem. Waterl. v. Amsterdam, Oct. 1936.

ANTWOORD.

Aangezien Dr. Matla ongesteld is en daardoor niet zijn meening over bovenstaand artikeltje kan zeggen, maak ik gaarne gebruik van de door de redactie geboden gelegenheid enkele opmerkingen naar voren te brengen.

De heeren Louwe Kooijmans en Leeftang resumeeren in het kort het onderzoek van Dr. Matla en trekken dan een conclusie, die wellicht de juiste zal zijn, maar die Dr. Matla toch liever zou trekken na een onderzoek ingesteld te hebben. Ik schaar mij aan de zijde van Dr. Matla.

Wat het casuistische geval te X betreft zegt Dr. Matla de oorzaak van de geconstateerde feiten niet te kennen. De heeren Louwe Kooijmans en Leeftang opperen de mogelijkheid, dat de koperen buis van inferieure kwaliteit was. In ieder geval blijkt hier dan uit dat, indien niet zeer scherp toegezien wordt op de hoedanigheid der buizen, men onaangename verrassingen kan beleven.

Leiden, Instituut voor praeventieve geneeskunde, 23 Oct. 1936.

J. P. BIJL.

543.865

LABORATORIUMMEDEDELING.

Over de eiwit-bepaling door middel van formol-titratie.

Als een snelle methode voor het onderzoek van karnemelkspap wordt in den laatsten tijd, naast de bepaling van melkzuur en lactose, de eiwit-bepaling door formoltitratie aanbevolen.*)

In den tijd, dat ik werkzaam was aan den Keuringsdienst van Waren te Arnhem, is mij gebleken, dat, ondanks de bezwaren, die in het algemeen tegen de berekening van het eiwitgehalte uit het

¹⁾ Bovengenoemd rapport pag. 226.

*) A. v. Raalte, Hand. Genootsch. Melkkunde, 1935.

formaldehyde-additiegetal ingebracht zijn, met deze methode een voldoende indruk verkregen wordt omtrent de hoedanigheid van de karnemelkspap.

Een moeilijkheid is echter de bruinachtige kleur, die de pap-oplossing na hydrolyse van het zetmeel aanneemt, en waardoor de omslag van het phenolphthaleïne zeer moeilijk is waar te nemen, een bezwaar, dat soms ook optreedt in de bacteriologie, wanneer men de verandering bepaalt, die pigmentvormende bacteriën op het formolgetal van melk hebben.

Na eenige oriënterende proeven bleek mij, dat een veel grootere scherpte in kleuromslag te bereiken is, wanneer men naast phenolphthaleïne broomthymolblauw als indicator toevoegt. Men neemt van beide indicatoroplossingen gelijke volumina, terwijl de concentratie, zooals gewoonlijk voor phenolphthaleïne (1—2 %), tienmaal zoo groot is als die voor broomthymolblauw (1—2 ‰). Het optreden en verdwijnen van de roode tint is in de blauwe oplossing veel beter zichtbaar dan in de bruinachtige, terwijl de overeenstemming van duplo-bepalingen, uitgevoerd met samengestelden indicator, veel beter bleek te zijn dan bij toevoeging van phenolphthaleïne alleen.

Arnhem, October 1936.

J. P. A. TUENTER.

BOEKAANKONDIGINGEN.

662.7(08)

Symposium on Industrial Fuels, published by the American Society for Testing Materials. Philadelphia, Pa., Jan. 21, 1936; 70 pp., \$ 0.75.

In vier verhandelingen worden systematisch de volgende onderwerpen volgens eenzelfde vergelijkend schema besproken n.l.: de historische ontwikkeling, enkele productiecijfers, een schatting van de reserves, de classificatie van de steenkoolsoorten, nieuwe toepassingsmogelijkheden, het chemisch-technologisch onderzoek en de interpretatie van de analysecijfers en algemeen statistisch-economische overzichten van de energiebronnen. Besproken worden: 1. Steenkool en cokes, 2. Zware oliën, 3. Gasfabricage uit steenkool, 4. Vloeibare aardgassen (propan, butaan, pentaan).

Vele literatuurverwijzingen en bibliografieën completeren het werk.

A. J. Gentil.

* * *

662.753.21(022)

Motoren-Benzol von Dr. Ing. F. Rosendahl. F. Enke, Stuttgart, 1936, Sammlung chem. und chem.-techn. Vorträge, N. F., Heft 27; 144 pp., 15 × 24 cm; RM. 10.30.

Een prettig geschreven boek, dat na een geschiedkundige inleiding, in totaal ruim honderd bladzijden een duidelijk overzicht geeft van de winning en reiniging van het benzeen.

De technische zijde treedt sterk op den voorgrond, maar ook het analytisch onderzoek van het gezuiverde benzeen wordt in een apart hoofdstuk tamelijk uitvoerig behandeld; vervolgens wordt vermeld welke voorzorgsmaatregelen in acht te nemen zijn bij het opslaan van groote hoeveelheden van deze brandstof. In een slot-hoofdstuk wordt de toepassing in den verbrandingsmotor kort maar duidelijk behandeld, zoodat men dit Heft wel een geslaagd werk kan noemen.

J. B. Menke.

* * *

547(04)

Recent Advances in Organic Chemistry by A. W. Stewart and H. Graham, vol. II (1936). Longmans, Green and Co, London; 519 pp., 22 × 14 cm, 21/-.

Het grootste deel van dit werk is een directe herdruk van de uitgave van 1930. Toegevoegd zijn echter een viertal hoofdstukken door Dr. Graham. Deze handelen resp. over galzuren en sterolen, de hart-agluconen, de hormonen en de vitaminen. In een zeer kort bestek (75 pp.) heeft de schrijver deze belangrijke onderwerpen toch in groote trekken op aangename en duidelijke wijze kunnen bespreken, waarbij hij zich in het bijzonder met de constitutie-problemen bezighoudt. Een groot aantal literatuur-opgaven, bijgewerkt tot begin 1935, vergemakkelijken voortgezette studie. Ongetwijfeld is het belang van dit werk door deze toevoeging sterk gestegen en zal het een bijzondere waarde bezitten voor kandidaten, die zich in de nieuwe problemen van de organische chemie willen inwerken, zoodat dit boek warm aanbevolen kan worden.

H. W. Herreilers.

* * *

615.778.1(022)

Carl Becher jun., Obstbaumkarbolium, Zusammensetzung und Herstellung. Verlag für chem. Ind. H. Ziolkowsky, G.m.b.H., Augsburg, 1936, 18 pp., 19 × 14 cm, RM. 0.65.

Dit boekje, een overdruk uit de Seifensieder-Zeitung, bespreekt eerst de eischen, waaraan vruchtboomencarbolineum moet voldoen, met de verschillende voorstellen tot normalisatie van deze eischen. Na een beschrijving van de toepassing volgen de grondstoffen; tenslotte wordt, bij een aantal recepten, de wijze van bereiden behandeld.

P. S. Klunne.

* * *

661.21(022)

Dr. Er. Thieler, Schwefel. Techn. Fortschrittsberichte, Bd. 38. Th. Steinkopff, Dresden und Leipzig, 1936, 132 pp., 22 × 15 cm, 27 fig., geh. RM. 8.—, geb. RM. 9.—.

Uitvoerig wordt hier de bereiding van zwavel besproken: eerst het winnen van de gedegen zwavel (Italië, Texas), daarna het fabriceren van zwavel uit sulfiden (pyriet). Vervolgens wordt nog behandeld de bereiding van zwavel uit sulfaten, uit zwavelwaterstof en uit steenkool, waarbij ook de apparatuur niet wordt vergeten. Bij deze laatste methoden speelt een oeconomische afzondering, zooals wij ook thans weer beleven, een groote rol.

De groote aandacht, besteed aan de winning van de zwavel (100 pp.), is oorzaak, dat de verdere onderwerpen: zuivering, colloïdale zwavel, handelssoorten, analyse en gebruik wel wat in het gedrang komen, maar als geheel mag deze monographie stellig geslaagd heeten, evenals de uitvoering.

P. S. Klunne.

* * *

612.461(022)

E. Spaeth, Chemische und mikroskopische Untersuchung des Harns, 6e druk, bewerkt door H. Kaiser, Verlag J. A. Barth, Leipzig, 1936, 24 × 17 cm, 290 pp. met 20 afb. en 6 tabellen met microphoto's, RM. 17.60, geb. RM. 19.50.

Vier jaar na Spaeth's dood (1932) is thans de zesde druk van dit bekende boek verschenen, bewerkt, door Pharmazier Dr. Ing. Hans Kaiser. Vergeleken met den vijfden druk (1924), is de omvang tot ongeveer de helft verminderd, hetgeen mogelijk was door het weglaten van verouderde methoden en enkele algemeene hoofdstukken. De stof is geheel omgewerkt en, met de literatuur tot be-

gin 1936, in overeenstemming gebracht met de hedendaagse opvattingen op chemisch en medisch gebied. Over het algemeen zijn de hoofdstukken over reduceerende stoffen en eiwitten zeer goed geslaagd. Bij het doorlezen der voorschriften zal men, zooals wel haast vanzelfsprekend is, op tal van plaatsen een vraagteekening zetten. Dit is b.v. het geval bij het aantoonen van acetylazijnzuur volgens Gerhardt zonder voorafgaande extractie met aether, bij de keuze der methode voor de colorimetrische bepaling van de p_H , bij het afkeurend oordeel omtrent de bruikbaarheid van de titrimetrische fosfaatbepaling, bij het verzuim te wijzen op de, in vele gevallen bestaande, beperkte geldigheid van de wet van Beer, enz. Het komt ref. onjuist voor, dat voor de bepaling van K, Na, Ca en Mg slechts macromethoden zijn aangegeven. Het minst geslaagd lijken de uiteenzettingen met betrekking tot fysisch-chemische problemen: p_H , osmotischen druk, bufferwerking, enz. Tegenover deze tekortkomingen staan echter vele goede eigenschappen van het boek, zooals de kritische beschouwingen omtrent de bruikbaarheid der behandelde methoden, de interpretatie der uitkomsten en de leesbaarheid. Ook treft men vaak niet onbelangrijke verbeteringen aan in de uitvoering van bekende reacties, b.v. de kookproef op eiwit, het maken van Teichmann-kristallen, de reacties op acetonlichamen en vele andere. Een korte uiteenzetting van het onderzoek op hormonen en de bepaling van vitamine C, benevens een lijst van medische vaktermen besluiten het werk.

L. Seekles.

* * *

666.(08)

Veröffentlichungen aus dem Kaiser Wilhelm-Institut für Silikatforschung in Berlin-Dahlem, herausgegeben von Wilhelm Eitel. VII. Band. Friedr. Vieweg & Sohn, Braunschweig, 1935, iv + 203 pp., 21 x 30 cm, talrijke figuren en tabellen; ingen. RM. 12.50.

Het zevende deel bevat onderzoeken, welke gedurende 1934 en in de eerste helft van 1935 gepubliceerd zijn. De verscheidenheid der behandelde problemen geeft een goed beeld van de omvangrijke werkzaamheden van dit instituut. „Le défaut de cette qualité” is de inhomogeniteit van het hier bijeengebrachte, waardoor een gebruiker meestal slechts voor een klein deel der „overdrukken” belangstelling zal hebben. Het boek is teneinde gedrukt met zetsel der oorspronkelijke artikelen, teneinde ook samengesteld uit overdrukken der betreffende verhandelingen. Dit zijn enkele praktische bezwaren. Voor zoover referent een oordeel meent te mogen uitspreken, heeft hij veel lof voor de gebundelde artikelen. Van de grotere stukken, die van meer algemeen belang zijn, worden genoemd: M. Heckter, Radiochemische Oberflächenbestimmung an Glas; H. Fischer en W. Weyl, Die Absorptionsspektren der Metallkomplexe des Dithizons; W. Weyl, Optische Untersuchung über die Konstitution von Lösungen und Gläsern.

W. van Tongeren.

* * *

544.62(022)

W. Gerlach und Else Riedl, Die chemische Emissionsspektralanalyse. III. Teil, Tabellen zur qualitativen Analyse. Leopold Voss, Leipzig, 1936, vii + 151 pp. (Van p. 22 af slechts om de andere bedrukt), afzonderlijke overzichtstabel van analyselijnen, 15 x 23 cm, ing. RM. 6.—.

Deze tabellen, die geheel op oorspronkelijke waarnemingen van Frln. Riedl berusten, zijn als een belangrijke aanwinst van de spectraalanalytische literatuur te beschouwen. Ze completeeren op welkome wijze de twee eerder verschenen deelen van dit boek (I. Grundlagen und Methoden; II. Anwendung in Medezin, Chemie und Mineralogie).

De gevoelige lijnen voor het aantoonen van 57 elementen zijn in overzichtelijke tabellen gerangschikt, één voor elk dezer elementen. Voor elke lijn is aangegeven welke coïncidenties mogelijk zijn, welke elementen in dit opzicht bijzonder storend werken en naburige „controlelijnen” van andere elementen. In de inleiding wordt het gebruik van de tabel op duidelijke wijze toegelicht terwijl eenige uitgewerkte voorbeelden opgenomen zijn. De analyselijnen van de zeldzame aarden zijn in een korte tabel verenigd. Deze elementen op te nemen in de hoofdtabellen was niet wenschelijk in verband met den lijnenrijkdom van hun spectra en niet noodig, omdat ze vrijwel steeds afzonderlijk voorkomen. Zeer handig is ook de naar golf lengten gerangschikte overzichtstabel der analyselijnen.

Het is toe te juichen, dat dit baanbrekende werk ook anderen onderzoekers, die zich van de spectraalanalytische methode bedienen, in zoo keurigen vorm is toegankelijk gemaakt.

W. van Tongeren.

als

CHEMISCHE KRINGEN.

Arnhemsche Chemische Kring. Programma 1936—37.

Vrijdag 27 November 1936: M. D. Rozenbroek (Delden), Enkele eigenschappen van cellulose, in verband met den micellairen en capillairen bouw hiervan.

Donderdag 10 December 1936: Prof. Dr. J. Boeke (Utrecht), Groei, straling en inductie.

Januari 1937: Dr. W. de Groot (Eindhoven), Moderne atoomtheorie.

Vrijdag 19 Februari 1937: Prof. Dr. B. C. P. Jansen (Amsterdam), Nieuwere onderzoeken over vitamines.

Woensdag 24 Maart 1937: Ir. G. E. J. Wiessing (Arnhem), Causerie over tinwinning in Bolivia.

April 1937: Huishoudelijke Vergadering.

* * *

Arnhemsche Chemische Kring. In de vergadering van 27 October sprak Dr. M. Wagenaar te Rotterdam over: „Microchemisch onderzoek van een Egyptische kleurencollectie”. Na een korte inleiding over de Oud-Egyptische cultuur, waarbij gewezen werd op de voorliefde voor gekleurde voorwerpen en beschilderingen, behandelde spreker uitvoerig het microchemisch onderzoek van de in het Oudheidkundig Museum te Leiden aanwezige kleurencollectie. Bij dit onderzoek bleek, dat wit en rose pigment verkregen werden door witte resp. roode schelpen te malen. Verder werden gebruikt roet, oker en gemalen koperhoudend glas. Als bindmiddelen werden gevonden eiwit en honig.

Na deze voordracht, naar aanleiding waarvan vele vragen gesteld werden, deed spreker nog eenige mededeelingen over „Vingerafdrukken”. Hij behandelde het zichtbaar maken van onzichtbare of vage vingerafdrukken op de menschelijke huid, daarop met een bebloeden vinger gezet. Door behandeling met een alcoholische benzidineoplossing, waaraan waterstofperoxyde is toegevoegd, kunnen deze ontwikkeld worden. Vage vingerafdrukken op voorwerpen kunnen voor verder onderzoek bruikbaar gemaakt worden, door deze met jodiumdamp te behandelen, waardoor zij duidelijk zichtbaar worden, en daarna de afdrukken te fixeren op papier, bestreken met een papje van verstijfseld zetmeel en kaliumjodide. Ook op deze mededeelingen volgde een levendige discussie.

* * *

Chemische Kring Breda. Op 14 Oct. i.l. hield Dr. J. van Alphen (Leiden) een voordracht over „Oorsprong en ontwikkeling van het begrip valentie”. In het kort volgt hier de inhoud van deze met veel belangstelling gevolgde lezing:

De opsteller der moderne atoomtheorie, Dalton, kent het valentiebegrif niet, Berzelius echter gebruikt reeds het begrip gelijkwaardigheid van atomen. Doordat laatstgenoemde onderzoeker de zuurstof als vergelijkingseenheid gebruikt, wordt hij verleid tot het invoeren van dubbelatomen en tot het gebruik van vier-volumige formules. De hypothese van Avogadro, naderhand door Ampère en door Gaudin verdedigd, heeft geen invloed.

Het onderzoek van de substitutievervalsing door Dumas en ook door Laurent brengt de betekenis van de waterstof naar voren en Persoz rangschikt de metalloïden naar hun waterstofverbindingen in vier groepen.

Gerhardt en Laurent brengen alle formules tot tweevolumige terug en Williamson bewijst de tweevolumige formule van alcohol,

terwijl hij het begrip basiciteit, door Liebig voor zuren ingevoerd, op groepen overbrengt en Odling dit uitbreidt tot de metalen.

Frankland zegt duidelijk, dat de atomigheid een getal is en Kekulé verdeelt de elementen in een, twee, drie en vierbasische, terwijl hij een verklaring van het begrip homologie weet te geven.

De eerste structuurformules worden opgesteld door Scot Couper. Butlerow definieert deze begrippen het scherpst en ontwikkelt de structuurchemie voor eenvoudige verbindingen.

Erlenmeyer stelt de hypothese van den dubbelen band op, terwijl de groote meerderheid der chemici denkt, dat de valentie wisselend kan zijn. Alleen Kekulé houdt star aan de constantheid van de valentie vast.

Van een eigenlijken ontdekker van het begrip valentie is dus geen sprake. Het is langzamerhand gegroeid en vooral, nadat men alle formules tweevolumig ging schrijven, werd men er als het ware toe gedwongen.

Chemische Kring Breda. Op Dinsdag 10 November a.s., des avonds te 20 uur in 'Hotel de Schuur', zal Prof. Dr. Jan Smit (Wageningen) spreken over: „Bacteriën in huishouding en techniek”.

Delftsche Chemische Kring. In de vergadering van 20 October sprak Dr. H. J. Tendeloo (Wageningen) over *Bodemchemie*. Nadat gewezen was op de uitgebreidheid van het onderwerp en het belang van de bodemchemie voor grond en gewas, behandelde spreker meer in het bijzonder het verschijnsel van de kationen-omwisseling. Onderzoekingen uit het laboratorium van Wiegner over de omwisseling van groote ionen leerden het verschil tusschen klei, permutiet en chabasiet. De omwisseling aan gemengde permutieten leert, dat ionen verschillend sterk gebonden worden, hetgeen tot uiting komt door gemakkelijkere of moeilijker uitwisseling. Daarna werd besproken de bouw van de dubbellaag en uiteengezet, dat de afhankelijkheid van uitwisseling en pH hiermede in overeenstemming is. Vervolgens werden nog kort besproken de anionen-uitwisseling en de structuur van den grond in verband met aanwezige ionen.

Delftsche Chemische Kring. De lezing van Dr. Ir. A. M. de Wild (s-Gravenhage) over „Identificatie van oude schilderijen” zal, in plaats van op 17 November, gehouden worden op 24 November a.s., des avonds te 8 uur in het Gebouw voor analytische scheikunde, de Vries van Heystplein 2, Delft.

Haagsche Chemische Kring. Eerstvolgende vergadering op Dinsdag 17 November a.s., des avonds te 8 uur in „Diligentia”, Lange Voorhout 5. Dr. H. W. Talen uit Breda zal een voordracht houden over: „Moderne lakken”, toegelicht met enkele demonstraties. Voor introductie tot deze vergadering wende men zich tot de 2de secretaresse, mejuffrouw Ir. C. S. van Gernerden, Laan van Meerdervoort 13.

Haarlemsche Chemische Kring. De Kring opende 10 Oct. j.l. het seizoen met een voordracht van Dr. A. L. Th. Moesveld over „Ijsbestrijding”. De zeer goed bezette vergadering hoorde het onderwerp met groote belangstelling aan en gaf daarvan bij de discussie meer dan duidelijk blijk.

De eerstvolgende bijeenkomst vindt *Woensdag 11 November* a.s. plaats (2de H.B.S., Santpoortterplein) te 8.15 u. Spreker is Dr. Ir. J. J. de Haas over: „Spreiding en elektrische potentiaal aan grensvlakken”. Introductie vrij.

De Haarlemsche Chemische Kring organiseert op de Vrijdag-avonden in November en December een *werkcursus* onder leiding van Prof. Dr. A. E. van Arkel over de „Theorie der electrostatische binding”. Wie zich nog wenscht op te geven of wie inlichtingen wenscht, wende zich tot den secretaris, Ir. Ph. J. de Kadt, Verspronckweg 21; Haarlem.

Nijmeegsche Chemische Kring. Op Vrijdag 30 October j.l. hield Dr. H. Velthorst een voordracht over: „Modelmelk, winning en onderzoek”. Besproken werd wat onder modelmelk is te verstaan, en welke voorschriften bij de winning van de melk in acht genomen moeten worden, om tot een product te geraken, dat zonder gevaar voor de gezondheid rauw kan worden gedronken.

De infectie-mogelijkheden, welke bij de winning kunnen optreden, werden nader belicht.

Er werd een overzicht gegeven van de wijze, waarop in ons land wordt getracht modelmelk te winnen, aan de hand van

cijfers omtrent kweekbare kiemen-, coli- en streptococcon-gehalte, waarbij spreker er den nadruk op legde, dat modelmelk aan de hoogste hygiënische eischen behoort te voldoen en dat dus bij de winning niets mag worden veronachtzaamd.

Tot slot werd een methode besproken, welke het mogelijk maakt een vervalsching van modelmelk met verhitte melk voldoende scherp aan te toonen.

Rotterdamsche Chemische Kring. Vergadering op Maandag 9 Nov. 1936 's avonds om 8 uur in het Gebouw der H.B.S., s-Gravendijkwal 58b. Prof. Dr. Ir. W. F. Brandsma, te Delft zal spreken over: „Mechanische eigenschappen en structuur van de metalen”.

Den leden wordt verzocht hun contributie (f 3.—) vóór 1 Januari a.s. te storten op de girorekening van den Kring No. 128280. Na dien datum zal met verhooging van incassokosten daarover worden beschikt.

Het adres van den secretaris, Ir. A. C. van Wijk, is: Bergsingel 29, Hillegersberg.

Utrechtsche Chemische Kring. Op de vergadering, die op Donderdag 12 Nov. a.s. gehouden zal worden in de Groote Collegezaal van het Pharm. Lab., Catharijnesingel 60, spreekt Prof. Dr. H. R. Kruyt over „De hedendaagsche gedachtengang in de kolloïdchemie” en Dr. J. Olie Jr. over „Electrische vischvangst”.

PERSONALIA. ENZ.

Aan de Technische Hoogeschool te Delft is bevorderd tot doctor in de technische wetenschap, op proefschrift „Onverzadigde sulfonen”, Jhr. E. J. J. S. A. M. de Roy van Zijldewijn.

Aan de Universiteit van Amsterdam zijn geslaagd: voor het doctoraalexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak pharmacie, mejuffrouw C. Vierhout en voor het candidaats-examen wis- en natuurkunde F de heeren M. G. J. Beets en J. W. Boon.

Aan de Universiteit te Groningen zijn geslaagd: voor het doctoraalexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak chemie, de heer A. Tamsma en voor het doctoraalexamen wis- en natuurkunde, hoofdvak pharmacie, de dames H. Jansen en A. Westers.

Aan de Universiteit te Leiden zijn geslaagd: voor het candidaats-examen wis- en natuurkunde L de heer E. J. Spier en voor het doctoraal-examen wis- en natuurkunde, hoofdvak pharmacie, de heeren A. L. Beker en G. Jongebreur.

Aan de Universiteit te Utrecht is geslaagd voor het candidaats-examen wis- en natuurkunde L de heer P. A. J. M. Sleddens.

Op 30 October heeft Dr. J. J. Lijst Zwickler het ambt van hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Leiden aanvaard met een rede over „De wording van den artsenschat”.

Bij Kon. besluit van 20 October is, met ingang van 1 November 1936, benoemd tot bacterioloog bij het Rijks-instituut voor de volksgezondheid te Utrecht mejuffrouw Dr. J. Ch. H. Broek, thans tijdelijk als zoodanig werkzaam.

Ir. G. W. P. Lieth is met ingang van 1 Januari 1937 benoemd tot chemisch adviseur der N.V. Internat. Crediet- en Handelsvereniging „Rotterdam” te Semarang.

Genootschap ter bevordering van natuur-, genees- en heilkunde te Amsterdam (opgericht 1790). In de jaarlijksche algemeene vergadering heeft Prof. Dr. S. E. de Jongh (Leiden) gesproken over „vrouwelijke” en „mannelijke” geslachtshormonen.

Tot leden zijn o.a. gekozen: Dr. P. C. Blokker (Bloemendaal), Dr. W. Gaade (Amsterdam), Dr. W. M. Mazee (Haarlem), Dr. J. H. C. Merckel (Amsterdam), Dr. Ir. J. D. van Roon (Muiden), Dr. E. J. W. Verwey (Eindhoven) en Prof. Dr. J. J. Lijst Zwickler (Leiden).

De vergaderingen der 1e afdeling (voorzitter Prof. Dr. J. P. Wibaut, secretaris Dr. H. Gerding) zullen plaats vinden op Vrijdagen 20 November 1936, 15 Januari 1937 en 5 Maart 1937. Het algemeen voorzitterschap van het Genootschap is overgedragen aan Prof. Dr. J. P. Wibaut.

In een te Nijmegen onder het voorzitterschap van den heer W. F. J. M. Krul (directeur van het Rijksbureau voor Drinkwatervoorziening te 's-Gravenhage) gehouden vergadering der afdeling voor gezondheidstechniek van het Kon. Inst. van Ingenieurs heeft Prof. L. K. Wolff (Utrecht) gesproken over „verduurzaming van melk en andere voedingsmiddelen in het bijzonder door verhitting” en Ir. H. de Kruyff (Utrecht) over „verduurzaming van melk uit een technisch oogpunt beschouwd”.

Efficiency-dagen op 26 en 27 November 1936 in de Ridderzaal te 's-Gravenhage. Inlichtingen geeft het Bureau, Willem Witsenplein 6, 's-Gravenhage, telef. 774520. Voordrachten: Ir. G. A. Kessler, Gasvoorziening in districten en op groote afstanden. Dr. Ir. B. Bølger, Industrialisatie en industrie-financiering. A. M. Noppen, De stadsreiniging als een modern bedrijf (met modellen van modern reinigingsmateriaal). Ir. Ernst Hijmans, De psychose van machinisme en massaproductie. Ir. F. Donker Duyvis, De technische en economische documentatie. L. C. Vervoorren, Statistiek en grafische controle voor het commercieel beheer. Dr. J. F. ten Doesschate, Collectieve bedrijfsstatistiek voor den groothandel. Ir. S. J. H. Breukel, Voorbereidende werkzaamheden bij den bouw eener raffinaderij.

Fonds voor de normalisatie in Nederland. In de op 28 October j.l. te 's-Gravenhage gehouden jaarlijkse vergadering van leden dezer Stichting (adres: Centraal Normalisatie-Bureau, Willem Witsenplein 6, 's-Gravenhage) heeft de heer F. Kerdijk ('s-Gravenhage) gesproken over „Normalisatie van kleuren”.

Verschenen zijn: de tweede vermeerderde uitgave van „De bouw der moleculen” door Prof. Dr. A. E. van Arkel (W. P. van Stockum & Zoon N.V., den Haag) en het eerste deel van het „Leerboek der scheikunde, gegrond op atoommodel en periodiek systeem” door Prof. Dr. A. E. van Arkel en Dr. H. G. S. Snijder (P. Noordhoff N.V., Groningen, Batavia).

Verschenen is het eerste deel (1933—1934) van het Statistical Yearbook of the World Power Conference, uitgegeven door The Central Office of the World Power Conference, Kingsway 36, London W. C. 2.

Vijfde Internationaal Technisch en Chemisch Congres van Landbouwindustriën. Zoals wij reeds hebben gemeld, zal het 5de Internationaal Technisch en Chemisch Congres van Landbouwindustriën van 12 tot 17 Juli a.s. te Scheveningen plaats hebben. Thans is een uitvoerig voorloopig programma verschenen, waarbij de inschrijvingsbiljetten voor het congres zijn gevoegd. Men vindt daarin een overzicht van het ontstaan dezer congressen en van de organisatie van het a.s. congres hier te lande, volledige naamlijsten van de Internationale Commissie van Landbouwindustriën, het eere-comité, de Nederlandsche Nationale Commissie van Landbouwindustriën, het Uitvoerend Comité, de Wetenschappelijke en Technische Commissie en het Dames-Comité. Voorts vermeldt het programma de namen van afdelingen, groeps- en sectiebesturen, waarbij opgemerkt kan worden, dat de werkzaamheden van het congres verdeeld worden over 22 secties en enkele onder-secties. De lijst der „questions de priorité” bevat 13 onderwerpen, waarover door een 70-tal vooraanstaande personen uit 15 verschillende landen rapporten zullen worden ingediend. Het voornemen bestaat deze rapporten vóór de drukken en, op aanvraag, twee weken vóór het congres aan belangstellenden toe te zenden.

Het boekje bevat voorts het congresreglement en tal van nuttige inlichtingen voor aanstaande congressisten. Voor hen, die voornemens zijn voordrachten op het congres te houden, vermelden wij, dat de titels vóór 1 December a.s. aan het secretariaat-generaal moeten worden opgegeven, waarvoor formulieren bij het programma zijn gevoegd. De mededelingen zelf moeten volledig en in triplo vóór 1 April 1937 zijn ingezonden, terwijl de uitreksels der voordrachten reeds vóór 1 Januari a.s. in het bezit van het secretariaat-generaal moeten zijn.

Blijkens het programma zullen de sectievergaderingen vier dagen in beslag nemen, terwijl ontvangsten zullen plaats hebben door de Nederlandsche Regeering, de Gemeente Den Haag en Rotterdam en het Uitvoerend Comité. Voorts zullen tijdens de congresweek eenige excursies plaats hebben, terwijl ook een speciaal dames-programma is ontworpen. Na afloop van het congres kan deelgenomen worden aan één der vier ontworpen studiereizen door ons land. Voor nadere gegevens verwijzen wij naar het programma, dat verkrijgbaar is bij het secretariaat-generaal van het congres, „De Rietkraag”, Naarden.

Internationale normalisatie van droge verfstoffen. In het kader van het op gezette tijden plaats vindende algemeene congres van de „International Federation of the National Standardizing Associations” (kortweg „ISA” genoemd), hetwelk dit jaar in Augustus en September te Boedapest werd gehouden, is het onlangs opgerichte „Technische ISA-Comité 35” met zijn werkzaamheden begonnen. De taak van dit Comité is omschreven in de nadere aanduiding: „Grondstoffen voor de verfbereding”.

Het secretariaat ligt, zoals bij de ISA gebruikelijk, in handen van het land, waarvan het initiatief tot internationale behandeling van het onderhavige normalisatie-onderwerp is uitgegaan, in dit geval dus Nederland, en wordt diens gevolg waargenomen door de „Hoofdcommissie voor de Normalisatie in Nederland”, resp. het „Centraal Normalisatie-Bureau” in den Haag.

Op het congres te Boedapest waren in „ISA 35” vertegenwoordigd: België, Duitschland, Frankrijk, Groot-Brittannië, Hongarije, Italië, Japan, Nederland, Oostenrijk, Zweden en Zwitserland, door in totaal 31 gedelegeerden. Voorzitter van „ISA 35” is Dr. C. P. A. Kappelmeyer (Nederland).

Een begin werd gemaakt met de internationale normalisatie van de analytische keuringsmethoden, de normen voor technologische vergelijking en de kwaliteitsvoorschriften (incl. toleranties) voor loodmenie, loodwit, zinkwit en lithopoon. Titaanwit en ijzeroxyde werden kort besproken. Voor verdere bijzonderheden verwijzen wij naar het desbetreffende artikel in de „Verfkroniek” van 15 October 1936, waarvan exemplaren bij de Redactie (Amsterdam-C., Keizersgracht 255) verkrijgbaar zijn.

Symposia van de American Chemical Society. Van 27 tot 30 December wordt te Richmond, Va., het zevende nationale symposium voor organische chemie gehouden; van 31 December tot 2 Januari a.s. aan de Princeton University een symposium over moleculaire bouw en op 28 en 29 December aan de Columbia University, New-York, het derde „chemical engineering symposium”.

The Institute of Metals. Wij vestigen de aandacht van belanghebbenden op de verschijning van het tweede deel van „Metallurgical Abstracts”, dat 10.000 referaten bevat (890 blz.), geschreven door een 50-tal deskundigen. Het adres van bovengenoemde instelling is: 36 Victoria Street, Westminster, London, S. W. 1.

TER BESPREKING ONTVANGEN BOEKEN

(aanvragen te richten tot de redactie).

- Technical Publications of the Intern. Tin Research and Developm. Council. The electrodeposition of bronze using bi-metallic anodes, 8 pp.; Research on thin layers of tin and other metals, I. The influence of thin metal layers on the deterioration of technical insulating oils, 7 pp.; II. The corrosion of metals by technical insulating oils, 16 pp.; The corrosion of tinplate, 11 pp.; The constitution of the tin-rich antimony-tin alloys, 10 pp.; Influence of surface cuprous oxide inclusions on the porosity of hot-tinned coatings on copper, 6 pp.; The hot-tinning of copper: the attack on the basis metal and its effects, 7 pp.; Some recent investigations on the corrosion of tin, 13 pp.; Factors influencing the rate of attack of mild steels by typical weak acid media, 27 pp., Den Haag, 1936.
- R. H. Griffith, The mechanism of contact catalysis. Oxford University Press, London, 1936, 208 pp., geb. 15/—.
- A. P. J. Hoozeveen, Chemische strijdmiddelen. Algemeene Landsdrukkerij, 's-Gravenhage, 1936, 186 pp.
- E. C. H. J. Noyons, Chemische en medische onderzoeken over cholesterol. H. J. Paris, Amsterdam, 1936, 144 pp., f. 2.40.

¹⁾ Zie Chem. Weekblad 33, 160 en 174/175 (1936).

H. Kemper, Die Pelz- und Textilschädlinge und ihre Bekämpfung. Deutsche Ges. für Kleintier- und Pelztierzucht. Leipzig, 1936, 68 pp., RM. 3.30.

H. Kemper, Die Bettwanze und ihre Bekämpfung. Deutsche Ges. für Kleintier- und Pelztierzucht, Leipzig, 1936, 107 pp., RM. 4.80.

Centraal Verslag der Arbeidsinspectie over 1935, den Haag, Algemeene Landsdrukkerij, 1936: Naleving der veiligheidswet en ongevallen, 122 pp., f 0.50; Geneeskundige onderzoeken en mededeelingen, omtrent beroepsziekten, 49 pp., f 0.50; Ongevallen door electriciteit, 35 pp., f 0.50; Ongevallen in den landbouw, 15 pp., f 0.10; Voorkoming van ongevallen met verplaatsbare elektrische machines, werktuigen en toestellen, 3 pp., f 0.10; Toelaatbare verspreidingsweerstand voor veiligheidsaardingen in laagspanningsinstallaties, 12 pp., f 0.25.

Enzymologia, Vol. I, Fasc. 3. Den Haag, Junk, 1936, 48 pp., f 15.— per 6 afl.

Algemeen Nederlandsch Tijdschrift voor Wijsbegeerte en Psychologie, 30e jaarg., afl., 1 Oct. 1936. Van Gorcum & Co., Assen, 74 pp., f 7.50 per jaargang.

A. Luszczak. Beiträge zur spektrographischen Untersuchung gewerbehygienisch wichtiger Stoffe (Benzol, Toluol, Xylol). Urban & Schwarzenberg, Berlin u. Wien, 1936, 58 pp., RM. 6.—.

H. Balcke, Wärme- und Kälteschutztechnik. Verlag W. Knapp, Halle (Saale), 1936, 168 pp., RM. 11.50, geb. RM. 12.80.

CORRESPONDENTIE, ENZ.

Men vraagt welke firma's hier te lande installaties leveren voor het ontharden van ketelwater (en speciaal de verwijdering van magnesiumchloride).

* * *

A. te 's-Gr. en anderen. Mededeelingen, bestemd voor de eerstvolgende aflevering, moeten *uiterlijk* 's Maandags in handen der Redactie komen. Op dien dag wordt de inhoud der aflevering vastgesteld.

Korte berichten kunnen 's Woensdags in de drukproef der opgemaakte aflevering nog worden opgenomen.

* * *

Nieuwe boeken. Boeken, die niet door de uitgevers ter bespreking zijn gezonden, doch waarvan de verschijning ter kennis van de Redactie komt, worden bij de uitgevers aangevraagd (in vele gevallen met gunstig resultaat). De medewerking van onze lezers bij het verzamelen van de titels van kort geleden verschenen boeken (onder vermelding van de namen en adressen der uitgevers) zal zeer op prijs worden gesteld.

* * *

J. te E. Een vrij groot aantal portretten van *physici* vindt U in den nieuwsten catalogus (No. 850 van 1936) van Henry Sotheran, Ltd., Booksellers, 2—5, Sackville Street, London, W. 1.

N. te H. Voor het *bruinkleuren van koper* zie: G. Buchner, Hilfsbuch für Metalltechnik (Berlin, 1923), p. 325—328.

J. te 's-G. Het adres van den penningmeester der Société de chimie physique (M. Olmer) is: 6, Avenue Constant-Coquelin, Paris, Ville.

D. te R. Het adres van de administratie van het Journal of Chemical Education is: 20th and Northampton Streets, Easton, Pennsylvania, U. S. A.

* * *

Advertentierubriek. Menigmaal worden advertenties inzake vacatures ter plaatsing toegezonden nadat de tekst van het Weekblad reeds is afgedrukt. Zij kunnen dan niet meer onder „Aangeboden betrekkingen” worden vermeld. *Men raadplege dus ook steeds de advertenties.*

* * *

Lesproeven over *luchtbescherming*. In het tijdschrift „Faraday” van November 1936 schrijft Dr. A. A. M. Witte (Heerlen) uitvoerig over dit onderwerp. De mededeeling wordt toegelicht door een aantal afbeeldingen van toestellen.

* * *

De Glyco Products Co., Inc., 148 Lafayette Street, New York, N.Y., deelt ons mede, dat exemplaren van de laatste editie van „Chemicals by Glyco” gratis aan bovengenoemd adres verkrijgbaar zijn.

* * *

Boekenveiling. Van 16 tot 24 November a.s. vindt bij de firma Burgersdijk & Niermans te Leiden een boekenveiling plaats. De tijdschriften (o.a. Chem. Weekblad en Recueil) en boeken op Chemisch gebied worden op 24 November verkocht.

Plaatsing in werkverschaffing door bemiddeling der Commissie voor Tewerkstelling en Crisisfonds.

Voor werkloze chemici, die over eenige jaren ervaring na hun laatste examen beschikken, worden werkbobjecten van technische strekking gezocht. Over organisatie en voorwaarden zie men het Chem. Weekblad van 21 Maart 1936, pag. 179.

Het werk kan beloond worden met f 1.300 à f 1.700 per jaar.

Aan vereenigingen en industrieën, die in het algemeen bereid zouden zijn een chemicus onder nader te omschrijven voorwaarden te laten werken, wordt verzocht; zich aan de Commissie T. & C. voorloopig bekend te maken, terwijl ook werkloze chemici, afgestudeerd aan Universiteit of Hoogeschool, die meenen voor deze plaatsingen in aanmerking te kunnen komen, schriftelijk bericht kunnen inzenden aan het Bureau van genoemde Commissie, gevestigd Willem Witsenplein 6, den Haag.

VRAAG EN AANBOD.

Correspondentie wordt over deze rubriek niet gevoerd: de Redactie zendt alleen brieven door, waarvoor men *porto insluit*.

Ter overneming gevraagd:

Die Hütte (een niet te oude uitgave).

H. de Vries. Leerboek der diff. en integr.rek., II.

Chem. Weekblad 17 t/m 22 (1920 t/m 1925).

Rec. trav. chim. 1934, '35 en '36.

N. Semenov, Chemical kinetics and chain reactions.

C. N. Hinshelwood, Kinetics of chemical change in gaseous systems (3e druk).

Refiner and Natural Gasoline Manufacturer, Vol. 15, No. 15, Juni 1936.

Ter overneming aangeboden:

Weerstandsbrug v. Kohlrausch.

Een doos analytische gewichten.

Z. Elektrochem. 1929—1935, geb.

Z. Metallkunde 1923—1928, geb.

Volledige doktersapoth. (gesl. stoppen, ingebr. etiket).

Reichert microsc., model 1926, centreerb. tafel, obj. 3 en 7a, oc. II en IV, olieimmersie.

Chem. Ztg. 1889—1934, geb., 1935 niet geb.

Goud-balansje volgens Bunge.

2 Analytische balansen.

Weegschaal voor uitwegen van maatkolven.

Stampplaat en wrijfbank met Poldistaalplaat.

Platina-rhodiumelement met galvanometer.

Chem. Weekblad 1929—1936, in afl.

Tammann, Heterogene Gleichgewichte, 1924.

de Haas, Thermodynamica, 1927.

Osgood, Differential and Integral Calculus, 1924.

Lorentz, Entropie en waarschijnlijkheid, 1923.

Meyer-Jacobson, B. 1, Deel I, 1 (2e druk).

Werner, Neuere Anschauungen auf dem Gebiete der anorg. Chemie (1905).

Klockmann, Lehrbuch der Mineralogie (1923).

G. Temple, The general principles of quantum theory (1933).

J. J. van Laar, Die Zustandsgleichung von Gasen und Flüssigkeiten (1924).

G. Gamow, Der Bau des Atomkerns und die Radioaktivität (1932).

J. P. Kuenen, Zustandsgleichung und Kontinuitätstheorie (1907).

R. Lorenz, Raumerfüllung und Ionenbeweglichkeit (1922).

Weekblad voor Gymn. en Middelb. Onderwijs (1935—'36).

J. Perrin, Les atomes (1930).

J. Hoppe, Analytische Chemie I, II (1928).

H. Bauer, Geschichte der Chemie, I, II (1921).

W. C. McLewis, A system of physical chemistry I, II, III (1920).

Tabellairisch overzicht der belangrijkste mineralen en isomorfe reeksen (1926).

De opgaaf van het aangeboden en gevraagde wordt driemaal geplaatst. Wenscht men daarna nog plaatsing, dan is daarvoor een nieuwe opgaaf nodig. Men wordt dringend verzocht, dadelijk kennis te geven, indien plaatsing niet meer nodig is.